



ПОСТАНОВЛЕНИЕ  
10.11.2023

КАРАР  
№ 1419

«2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районьнда кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм итү турында» муниципаль программасын раслау турында

«Россия Федерациясенә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль законга, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законга, «Татарстан Республикасында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында» 2010 елның 21 гыйнварындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законына, Нурлат муниципаль районы Уставына таянып

КАРАР БИРӘМ:

1. «2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районьнда кече һәм урта эшмәкәрлеккә ярдәм күрсәтү» муниципаль программасын расларга (кушымта итеп бирелә).
2. Карарны Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында урнаштырырга <http://nurlat.tatarstan.ru>.
3. Әлеге карарның үтәлешен тикшерүне Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты житәкчесенә икътисад буенча урынбасарына йөкләргә.

Житәкче

Ә.К. Габдуллин

2024-2028 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН  
РЕСПУБЛИКАСЫ НУРЛАТ МУНИЦИПАЛЬ  
РАЙОНЫНДА КЕЧЕ ЫӘМ УРТА  
ЭШКУАРЛЫККА ЯРДӘМ ИТҮ  
ПРОГРАММАСЫ

## Программаның эчтәлеге.

1. Муниципаль программа паспорты.
  2. Кыскача кереш.
  3. Программаның гомуми өлеше:
    - 3.1. 2024-2028 елларга Нурлат муниципаль районында эшкуарлыкны үстерү муниципаль программасының максатлары һәм бурычлары
    - 3.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Нурлат муниципаль берәмлегендә КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү.
    - 3.3. Икътисадның төрле секторларында КУЭ үсеше.
    - 3.4. Куллану базарын үстерү.
    - 3.5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү
    - 3.6. Сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү.
    - 3.7. Авыл хужалыгында кооперацияне үстерү.
    - 3.8. Милек ярдәме.
  4. Территориянең инвестицион жәлеп итүчәнлеген бәяләү, эшкуарлыкны үстерү юнәлешләрен һәм конкрет чаралар исемлеге.
  5. КУЭ үсеше программасын ресурслар белән тәмин итү.
  6. Югалтуларны бәяләү, аларны киметү буенча чаралар.
  7. Программаның планлаштырылган икътисадый нәтижәләлеге, программа белән идарә итү һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тоту.
- Кушымта: 2024-2028 елларга Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм күрсәтү муниципаль программасының төп чаралары исемлеге.

## 1. ПРОГРАММАНЫҢ ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	2024-2028 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлык субъектларын үстерү муниципаль программасы (алга таба-Программа)
Программаның Заказчысы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны эшләүче	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге
Программаның максаты	Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү өчен уңай шартлар тудыру, аңа ярдәм итүнең нәтижәле механизмнарын булдыру, житештерү һәм хезмәт күрсәтүнең төрле өлкәләрендә актив халыкны эшкуарлыкка жәлеп итү
Программаның бурычлары	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Хокукый базаны камилләштерү, административ киртәләргә киметү, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын күтәрү;</li><li>2. Кече эшкуарлык субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәти ярдәм күрсәтүне тәмин итү.</li><li>3. Кече эшмәкәрлек субъектларына мәгълүмати-консультацион ярдәм күрсәтүне тәмин итү.</li><li>4. Эшкуарлык турында уңай имидж һәм уңай ижтимагый фикер формалаштыру.</li><li>5. Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.</li><li>6. Эшмәкәрлек инициативасына ярдәм итү һәм кызыксындыру, шул исәптән халыкның үзмәшгульлеген үстерүгә ярдәм итү.</li><li>7. Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру</li></ol>
Мөһим максатчан индикаторлары һәм программа күрсәткечләре:	<ol style="list-style-type: none"><li>1. Шәхси эшмәкәрләрне (шул исәптән үзмәшгульләрен дә) исәпкә алып, кече һәм урта предприятиеләрдә эшләнүчеләр саны, кеше;</li><li>2. Районның тулай территориаль продукттында кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше, %;</li><li>3. Кече һәм урта предприятиеләр саны, берәмлек.;</li><li>4. Шәхси эшмәкәрләр саны, берәмлек;</li><li>5. Анда КУЭ субъектлары гына катнаша торган заказчыларны сатып алу өлеше, %;</li><li>6. Кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше, млн. сум.;</li><li>7. Берләштерелгән бюджетка кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре эшчәнлегеннән кергән салым керемнәре күләме, млн. сум тәшкил итә.</li></ol>

Программаны гамәлгә ашыру кысалары	2024-2028 еллар
Программаны башкаручы	Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаны башкаручылар	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары, Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының бүлекләре һәм структур бүлекләре, оешмалар, ижтимагый берләшмәләр.
Программаны финанслау күләмнәре һәм чыганаclarы Программаны тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтижеләре (максат һәм бурычлар буенча)	Программаны Нурлат муниципаль районы бюджетыннан финанслау каралмаган. Программаны Нурлат муниципаль районының бюджеттан тыш фонды акчаларыннан финанслау каралмаган. Программаны Татарстан Республикасы бюджеты акчаларыннан финанслау: 2024 елга – 1 000,0 мең сум 2025 елга – 1 000,0 мең сум; 2026 елга – 1 000,0 мең сум; 2027 елга – 1 000,0 мең сум; 2028 елга – 1 000,0 мең сум; Финанслау күләме фаразланган характерда һәм ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.
Программаны тормышка ашыруның төп нәтижеләре	1. Шәхси эшмәкәрләргә (шул исәптән үзмәшгульләрен дә) исәпкә алып, кече һәм урта предприятиеләрдә эшләүчеләр саны, кеше: 2023 ел – 6487 2024 ел – 6616 2025 ел – 6748 2026 ел – 6883 2027 ел – 7020 2028 ел – 7161 Көтелә торган соңгы нәтижә: КУЭ предприятиеләрендә эшләүчеләрнең уртача саны, шәхси эшмәкәрләргә (шул исәптән үзмәшгульләрен дә) исәпкә алып, 2028 елда 2023 ел дәрәжәсенә карата 10,3% тәшкил итәчәк.  2. Районның тулай территориаль продукттында кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше, %: 2023 ел – 14,5 2024 ел – 14,7 2025 ел – 14,8 2026 ел – 15,0 2027 ел – 15,2 2028 ел – 15,4 Көтелгән соңгы нәтижә: 2028 елда тулаем территориаль продуктта кече һәм урта эшмәкәрлек өлеше үсеше 2023 ел дәрәжәсенә карата 6.2% тәшкил итәчәк

3. Кече һәм урта предприятиеләр саны, берәмлек:

2023 ел – 262

2024 ел – 255

2025 ел – 250

2026 ел – 248

2027 ел – 245

2028 ел – 242

Көтелә торган соңгы нәтижә: 2028 елда кече һәм урта предприятиеләр санын арттыру 2023 ел дәрәжәсенә 7,7% тәшкил итәчәк.

4. Шәхси эшмәкәрләр саны, берәмлек:

2023 ел – 873

2024 ел – 855

2025 ел – 838

2026 ел – 821

2027 ел – 804

2028 ел – 788

Көтелгән соңгы нәтижә: 2028 елда шәхси эшмәкәрләрнең санын арттыру 2023 ел дәрәжәсенә карата 9,7% тәшкил итәчә

5. Анда КУЭ субъектлары гына катнаша торган заказчыларны сатып алу өлеше, %;

2023 ел – 69,0

2024 ел – 70,5

2025 ел – 71,2

2026 ел – 72,0

2027 ел – 73,3

2028 ел – 74,0

Көтелгән соңгы нәтижә: 2028 елга КУЭ

субъектлары гына булган сатып алулар өлешен

арттыру 2023 ел дәрәжәсенә карата 7,2 % тәшкил

итәчәк

6. Кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше, млн. сум.;

2023 ел – 9 108,0

2024 ел – 9 463,1

2025 ел – 9 841,6

2026 ел – 10 264,8

2027 ел – 10 675,4

2028 ел – 11 102,4

Көтелгән соңгы нәтижә: 2028 елда кече һәм урта предприятиеләрнең продукция (хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше 2023 ел дәрәжәсенә карата 21,9 % тәшкил итәчәк

	<p>7. Кече һәм урта эшкуарлык предприятиеләре эшчәнлегеннән берләштерелгән бюджетка салым керемнәре күләме, млн. сум.</p> <p>2023 ел – 103,1  2024 ел – 106,2  2025 ел – 110,5  2026 ел – 116,0  2027 ел – 120,6  2028 ел – 125,4</p> <p>Көтелә торган соңгы нәтижә: 2023 елда консолидацияләнгән бюджетка кече һәм урта эшмәкәрлек предприятиеләре эшчәнлегеннән салым керемнәре күләмен арттыру 2018 ел дәрәжәсенә карата 21,6% тәшкил итәчәк</p>
<p>Программаның үтәлешен контрольдә тотуны оештыру</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге программаны үтәү буенча чараларны оештыру, координацияләү һәм контрольдә тоту.</p>

## **8. КЫСКАЧА КЕРЕШ**

Нурлат районында кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү икътисади үсешнең тотрыклылыгын тәмин итүдә мөһим фактор булып тора. Район икътисадында кече һәм урта бизнесның яхшы үсеш алган секторы булу тулай эчке продуктны арттыруга, халыкның мәшгульлеген арттыруга һәм тормыш сыйфатын яхшыртуга, бюджетның керем өлешен арттыруга ярдәм итә.

Кече һәм урта эшкуарлык үзенә социаль-икътисадый ролен бары тик эшчәнлеге өчен уңайлы шартлар булганда гына башкара ала.

Дөнья икътисадында, Россия икътисадында кризис күренешләренең гомуми тенденцияләрен үстерү, шул исәптән кертелгән санкцион режимнар, тышкы базарларда да, эчке базарларда да конкуренция дәрәжәсен арттыру исәбенә кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү программасын гамәлгә ашыру, жирле житештерүчеләрнең конкурентлылык сәләтен арттыру һәм район икътисады структурасын яхшырту кирәклеген билгели.

Әлеге программаны эшләү кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү бурычларын хәл итү мәсьәләсенә программалы-максатчан якин килүне куллану зарурлыгына бәйле. Татарстан Республикасы, Нурлат муниципаль районының социаль-икътисадый үсеш программалары, төбәк үсешенә өстенлекле бурычлары белән максатлар, бурычлар һәм база индикаторларының үзара килешеп эшләве таләп ителә.

Әлеге муниципаль программаны (алга таба - Программа яки МП) эшләү өчен нигез булып "Россия Федерациясендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү турында" 2007 елның 24 июлендәге 209-ФЗ номерлы Федераль закон тора.

Чараларның конкрет планын формалаштыру, төгәл максатларны, бурычларны, җаваплы мәсьәләләрне һәм аларны гамәлгә ашыру вакытын

билгеләү вакытлыча чикләнгән кысаларда кирәкле күрсәткечләргә ирешүне тәмин итәргә мөмкинлек бирәчәк.

Әлеге программа Нурлат муниципаль районында эшмәкәрлекне үстерүгә юнәлдерелгән чаралар исемлеген билгели..

## **2. ПРОГРАММАНЫҢ ГОМУМИ ӨЛЕШЕ**

### **2.1. 2023-2029 елларга Нурлат муниципаль районында КУЭ үсеше муниципаль программасының максатлары һәм бурычлары.**

**Программаның максаты:** кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен уңай шартлар тудыру, аңа ярдәм итүнең нәтижәле механизмнарын булдыру, житештерү һәм хезмәт күрсәтүнең төрле өлкәләрендә актив халыкны эшкуарлыкка жәлеп итү, шулай ук Нурлат муниципаль районының социаль-икътисадый үсеше бурычларын хәл итүдә кече һәм урта эшкуарлыкның ролен арттыру.

#### **Программаның бурычлары:**

- Хокукый базаны камилләштерү, административ киртәләрне киметү, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дәүләт хезмәтләре күрсәтүнең сыйфатын күтәрү;
- Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәти ярдәм күрсәтүне тәмин итү.
- Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мәгълүмати-консультацион ярдәм күрсәтүне тәмин итү.
- Эшкуарлык турында уңай имидж һәм уңай ижтимагый фикер формалаштыру.
- Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү.
- Эшмәкәрлек инициативасына ярдәм итү һәм стимуллаштыру, шул исәптән халыкның үзмәшгульлеген үстерүгә ярдәм итү.
- Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру.

### **2.2. Агымдагы ситуацияне анализлау, Нурлат муниципаль районында КУЭ үсеше проблемаларын бәяләү**

Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерү Нурлат муниципаль районы сәясәтенең төбәкнең социаль-икътисади үсешен тәмин итүгә юнәлдерелгән өстенлекле һәм аерылгысыз өлеше булып тора.

Хәзерге вакытта Нурлат муниципаль районында һәм Нурлат шәһәрәндә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүне тәмин итүгә федераль, республика һәм жирле дәрәжәдә формалашкан ярдәм системасы бар.

Кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм чараларының зур исемлеге гамәлгә ашырыла:



- жиһазлар лизингы системасына ярдәм итү һәм КУЭ субъектлары чыгымнарын субсидияләү, жиһазлар сатып алу һәм взнослар түләү чыгымнарын субсидияләү, инфраструктура үсешенә чыгымнарны субсидияләү, энергияне саклау чараларын гамәлгә ашыру, шулай ук инновацион продукция эшләрү һәм гамәлгә кертүгә ярдәм итү;

- икътисадый эшчәнлекнең төрле төрләре буенча КУЭ үсешенә юнәлдерелгән микрозаймнар бирү;

- КУЭ субъектлары өчен залог белән тәэмин итү җитәрлек булмаган шартларда финанс ягыннан тәэмин итү мөмкинлеген арттыруга юнәлдерелгән гарантияләр (поручительство) бирү системасы эшләнде һәм эшләрү килә;

- КУЭ субъектлары һәм үз эшен ачарга теләгән затлар өчен консультацияләр бирү системасы эшли, шулай ук белем бирү проектлары һәм тренингләр күп;

- кооперацияне, шәхси ярдәмче хужалыкларны, яшь фермерларга һәм гаилә фермаларына ярдәм итү программалары һәм эшкуарлыкка ярдәм итүнең башка формалары гамәлгә ашырыла;

- КУЭ субъектлары продукциясен алга этәрү буенча чаралар, шул исәптән бизнес-миссия, конференцияләр, укыту чаралары, шулай ук күргәзмә-ярминкә чаралары үткәрелә;

- башка ярдәм чаралары.

Республикада эшкуарлыкка ярдәм итү буенча мөлкәти инфраструктура үсешенә аерым игътибар бирелә: махсус икътисадый зоналар, индустриаль парклар, технопарклар, бизнес-инкубаторлар, муниципаль дәрәжәдәге сәнәгать майданчыклары төзелә.

Нефть химиясе, машина төзелеше, медицина инструментлары һәм жиһазлары, автомобиль төзелеше, агросәнәгать комплексы һәм төзелеш өлкәләрендә кластерлар формалаштырыла һәм актив үсә.

Эшкуарлык субъектларына һәм эшкуарлык эшчәнлеген башларга планлаштыручы гражданның хезмәт күрсәтүгә юнәлдерелгән махсуслаштырылган күпфункцияле үзәкләрне үстерү дөвам итә, бу исә эшмәкәрләргә мәгълүмат, хезмәт күрсәтүләр һәм дөвләт ярдәме алу өчен вакытлыча чыгымнарны киметергә мөмкинлек бирәчәк.

«Татарстан Республикасы эшкуарлыкка ярдәм итү фонды», Татарстан Республикасы Гарантия фонды, Кече һәм урта бизнес предприятиеләре ассоциациясе, «КУЭ корпорациясе» АЖ, «Татарстан Республикасы экспорт корпорациясе " ААЖ, бизнес-инкубация үзәкләре, тармак кластерлары һәм башкалар.

Кече һәм урта эшкуарлык үсешенә ярдәм итү өчен консультация, мәгълүмат, белем бирү һәм башка хезмәтләр күрсәтү, шул исәптән Нурлат муниципаль районы эшкуарларына зона буенча да ярдәм күрсәтүче Чистай шәһәре бизнес-инкубация үзәге эшли.

Эшкуарлык эшчәнлегенә мәсьәләләрен нәтижәле хәл итү өчен 2012 елның 21 мартында Нурлат муниципаль районы башлыгы карары белән эшкуарлык буенча Ижтимагый Совет төзелде. Совет Җирле әһәмияттәге мәсьәләләрен хәл итүгә юнәлдерелгән. Эшмәкәрләр һәм хакимият арасында бәйләүче буын булып тора.

Нурлат муниципаль районында бүгенге көндә кече һәм урта бизнесны үстерүнең түбәндәге проблемалары бар:

- норматив-хокукый базаның камил булмавы, салым салу системасын гадиләштерергә һәм оптимальләштерергә кирәк;

- яңа гына эшли башлаган эшкуарларга комплекслы ярдәм күрсәтү житешмәве, бер яктан, ресурсларга ирекле керү мөмкинлеге бирәчәк, ә икенче яктан-база белемнәре;

- хокукый, финанс, салым законнары мәсьәләләрендә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының күп кенә житәкчеләрен һәм шәхси эшмәкәрләрне әзерләүнең түбән дәрәжәсе;

- кече һәм урта эшкуарлык субъектларының ресурслар, шул исәптән артык житештерү майданнары һәм эре предприятиеләрнең технологик жиһазлары булу турындагы мәгълүматка үтемлелеген чикләү, алар кече һәм урта предприятиеләр тарафыннан базар әйләнешенә жәлеп ителергә мөмкин;

- бизнес-инициативаларның житәрлек булмавы;

- бизнесны стимуллаштыру инструментлары житәрлек түгел.

- икътисадый актив халыкның түбән эшмәкәрлек активлығы, шул исәптән икътисади хәлнең билгесезлеге аркасында;

- кредит ресурсларының югары бәясә һәм залог белән тәмин итү булмау сәбәпле, кече һәм урта эшкуарлык финанс ресурсларына керү чикләнгән;

- квалификацияле кадрлар ресурсларына кытлык;

- продукцияне алга этәрү проблемалары, шул исәптән конкуренция югары дәрәжәдә булу һәм көндәшлек импорт булу аркасында;

- коммерцияле күчемсез милек житәрлек дәрәжәдә түгел (житештерү урыннары, сәүдә һәм көнкүреш һәм социаль хезмәтләр күрсәтү өлкәләрендә хезмәт күрсәтү өлкәсә үсешә өчен бүлмәләр) яки аларның югары бәясә;

- файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган коммерция күчемсез мөлкәтенең булуы;

- төбәк территориясендә житештерелә торган һәм кертелә торган продукция (чимал, материаллар) турында мәгълүмат алу мөмкинлеге чикләнгән, аңа ихтыяжны үз житештерүчеләр тарафыннан канәгатьләндерергә мөмкин.

- эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыруның түбән дәрәжәсә;

- шәһәр инфраструктурасының түбән үсеш дәрәжәсә бигрәк тә мәдәният, спорт, ял, транспорт өлкәләрендә, урам яктырту һәм жәмәгать кинлекләрен дә кертәп, төзекләндерү дәрәжәсә житәрлек түгел.

- район башкарма хакимияте органнарына ышанычсызлык.

Элегрәк үткәрелгән сораштырулар буенча, эшкуарларның финанс ресурсларына керү проблемасы әһәмияте буенча беренче урынга чыгарылган иде.

Нурлат районында кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына мәгълүмати ярдәм күрсәтүнең житәрлек булмавы проблемасы кече һәм урта

эшкуарлык субъектлары катнашында семинарлар, конференциялар, түгэрэк өстәлләр, конкурслар үткәрү, эшкуарлыкка ярдәм итү инфраструктурасы, массакуләм мәгълүмат чараларында, интернет челтәрәндә КУЭ мәгълүмати ярдәме күрсәтү юлы белән хәл ителәчәк.

Шуна бәйле рәвештә, кече һәм урта бизнеска региональ һәм дәүләт ярдәме системасы булган бәйләнештә булган кече һәм урта эшкуарлыкка комплекслы муниципаль ярдәм күрсәтү системасын үстерергә кирәк.

### **2.3. Икътисадның төрле сайланган секторларында КУЭ үсеше.**

Хәзерге вакытта Нурлат муниципаль районында КУЭнең 1135 субъекты үз эшчәнлеген алып бара.

2023 ел башына Нурлат муниципаль районында 262 кече, 11 урта предприятие, шулай ук 1135 шәхси эшмәкәр үз эшчәнлеген башкарган.

Кече эшмәкәрлек субъектлары саны 2022 ел белән чагыштырганда 14 берәмлеккә кимегән.

Кече һәм урта предприятиеләрдә эшләүче хезмәткәрләрнең уртача саны 2023 елда 3273 кеше тәшкил итте-бу эшләүчеләрнең гомуми саныннан 29,0%.

Кече һәм урта предприятиеләрдә уртача айлык хезмәт хакы-19565 сум .

Таблица 1

Күрсәткечләрнең исеме	2021 ел (факт)	2022 ел (факт)	2023 ел (оценка)
Икътисадый актив эшмәкәрлек субъектлары саны, шул исәптән:	1191	1159	1408
кече предприятиеләр, мең берәмлек	274	258	262
урта предприятиеләр, берәмлекләр	11	11	11
шәхси эшмәкәрләр, мең берәмлек	906	890	1135
Тулай территориаль продуктта КУЭ өлеше, процент	14,1	14,4	14,5
КУЭ субъектлары буенча исемлек составы хезмәткәрләре саны, мең кеше	3050	3062	5849
Уртача айлык хезмәт хакы	16700	19565	19565
Кече һәм урта предприятиеләрнең әйләнеше, млн. сум	11,0	11,6	12,0

Кече эшмәкәрлек субъектларының гомуми саныннан 45% - сәүдә өлкәсендә, 8,5% - авыл хужалыгында, 11,7% - транспорт һәм элемент тармагында, 6,3% - сәнәгать производствосында, 5,9% - төзелештә, 22,6% - сәламәтлек саклау, мәгариф, күчемсез милек, аренда һәм башка хезмәтләр күрсәтү белән шөгыльләнә.

Житештерү өлкәләрендә һәм икътисадның башка тармакларында эшләүчеләрнең проценты түбән булып кала. Районның житештерү өлкәсендә кече эшмәкәрлек акрын темплар белән үсеш ала.

Районның эшкәртү сәнәгате нигездә азык-төлек сәнәгате предприятиеләре белән тәкъдим ителә, мәсәлән, «Нурлат сөте» ЖЧЖ, «Мякиш» ЖЧЖ, «Сәламәтлек» ЖЧЖ, «Восток» СПСК, «Заготпром» СПСК, «Нурлат РАЙПО» һәм авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү буенча башка предприятиеләр.

«Восток» кооперативы сөт жыю һәм эшкәртү белән шөгыльләнә. Грант акчасына сөт эшкәртү заводын реконструкциялиләр һәм яңа жиһазлар сатып алалар. Бүгенге көндә “Восток” чиста сөт продукциясе, тозлы сырлар житештерә. Житештерү куәте тәүлегенә 30 тонна. Кооперативта 233 пайчы теркәлгән. 2022 ел нәтижеләре буенча жибәрелгән продукция күләме 37% ка артты һәм 104 млн. сум тәшкил итте.

Районда итне эшкәртү белән «заготпром» кооперативы шөгыльләнә, ул 15тән артык төр продукция житештерә: колбаса эшләнмәләре һәм ит ярымфабрикатлары. Кооператив составында 440тан артык пайчы бар. 2022 елда керем 14 млн. сумнан артык тәшкил итте.

Тимердән эшләнгән эйберләр житештерү цехы базасында шәхси эшмәкәр Минзарипов м.м. нефть чыгаруда скважина штанга насосларының жир өсте приводлары өчен полимер манжеталар житештерү оештыра һәм эшли башлый. Район һәм тулаем республика өчен бу импортны алмаштыру сәясәтен гамәлгә ашыруның перспективалы проекты. Жиһазларның житештерү куәте тәүлегенә 1000 данә (100 станок-качалка өчен). Продукцияне сату нефть тармагы предприятиеләрендә башкарылачак. 5 эш урыны булдырылган.

Район икътисадының Түбән эшкуарлык активлыгы һәм диверсификациясе булмау, предприятиеләрнең нефть чыгару тармагына һәм сәүдә өлкәсендә хезмәт күрсәтүгә юнәлдерелгәнлегә, жирле эшмәкәрләрнең конкурентлыкка сәләтлелегә бик түбән дәрәжәдә булса да, икътисади кризис һәм куллану базарлары өчен көрәш шартларында зур куркыныч тудыра.

Эчке базарда конкуренциянең кискенләшүенең ачык мисалы булып Нурлат муниципаль районына һәм Нурлат шәһәренә «Пятерочка» һәм «Магнит» федераль ритейлерларының актив керүе тора, нәтижәдә, конкуренциягә түзә алмыйча, сәүдә өлкәсендә 123 кече һәм урта эшкуарлык субъекты үз эшчәнлеген туктатты.

Районның кече һәм урта эшкуарлыгына ярдәм итүнең өстенлекле юнәлешләрен билгеләгәндә житештерү секторына, мәгълүмати-коммуникацион технологияләр өлкәсендәге предприятиеләргә күбрәк игътибар бирергә, районның кече һәм урта предприятиеләренең инновацион активлыгына ярдәм итәргә кирәк.

Шуңа бәйле рәвештә әлеге программаның иң мөһим максатларының берсе булып район икътисадын диверсификацияләүгә һәм үстерүгә ярдәм итү тора.:

- авыл хужалыгы продукциясен житештерү һәм беренчел эшкәртү; төрле сроклы азык-төлек житештерү;
- коммуналь һәм көнкүреш хезмәтләре күрсәтү;
- төзелеш материаллары житештерүне, шул исәптән агач эшкәртү производствосын үстерү;
- халык куллану товарлары житештерү;
- ял, ял, жәмәгать туклануы, спорт, мәктәпкәчә тәрбия һәм башка хезмәтләр өлкәсендә хезмәт күрсәтү.

## **2.4. Куллану базарын үстерү.**

Муниципаль район территориясендә барлығы 560 берәмлек сәүдә объекты эшли, шул исәптән Нурлат шәһәрндә 491. Район халкының 1000 кешегә исәпләгәндә сәүдә майданнары белән тәэмин ителеше 606,27 кв. м тәшкил итә.

Булган сәүдә предприятиеләренә йөзә үзгәрә: жиһазлар яңартыла, элмә такталарның эстетик бизәлешенә зур игътибар бирелә. Шәхси эшмәкәрләр сатыла торган товарлар ассортиментын киңәйтәләр.

Райондагы кибетләренә төп өлеше товарларның катнаш ассортиментын сата.

Шулай ук ит сатуга, ит эшкәртү продукциясенә; автомашиналарга запас частылар сатуга; төзелеш һәм бизәү материаллары сатуга махсулашкан кибетләр бар.

2023 елның 6 аенда ваклап сату әйләнеше 5,4 млрд. сум тәшкил итте.

Район территориясендә 2023 елда түбәндәгә сәүдә объектлары һәм көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары ачылды:

“Лето” ТК ЖЧЖ, “ПОБЕДА» кибете, инвестицияләр-20 млн. сум, 10 эш урыны булдырылган;

- ИП Әхмәтов З. Я., инвестицияләр - 1 млн. сум, 5 эш урыны;

- ИП Р. И. Фәхетдинова матурлык салоны, инвестицияләр күләме -4,5 млн. сум, 3 эш урыны;

-Щеголькова Ю.И. чәчтарашханәсе, инвестицияләр күләме-1,5 млн. сум, 4 эш урыны.

2023 елда халыкка түләүле хезмәтләр күләме 90,7 млн. сум тәшкил иткән.

## **2.5. Яшьләр арасында эшмәкәрлекне үстерү.**

Яңа социаль-икътисади шартларда яшьләрне эш белән тәэмин итү һәм эшкә урнаштыру проблемасы кискен кала.

Яшьләр үз эшләрен ачуга комачаулы торган төп проблемалар:

- финанс булмау;
- тәҗрибә житмәү;
- житәрлек булмаган белем бирү.

Яшьләр арасында рискка барырга, ниндидер яңалык тудырырга эзер булулары аз чагылдырылган, эшмәкәрлек рухы юк. Яшь кешеләр арасында эшмәкәрләр, уңышка омтылучы бизнесменнар буларак түгел, ә даими рәвештә авырлыкларны жиңәргә туры килә торган кешеләр буларак кабул ителә. Традицион Россия уку йортлары икътисади белемнәр нигезләрен бирә, шул ук вакытта стимуллар һәм үз-үзеңне тоту компетенцияләрен формалаштырмый, алардан башка уңышлы эшкуарлык эшчәнлегә мөмкин түгел.

Хәзерге этапта яшьләр эшкуарлыгын үстерү өчен:

1) яшьләр арасында эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру. Әлеге стратегик бурычны хәл итү өчен кирәк:

- уен һәм тренингләр үткәру;

- өлкән сыйныф укучылары өчен эшкуарлык буенча олимпиадалар оештырырга;
- яшьләрне белем бирү курсларына чакырырга;
- эшмәкәрлеккә, зур ихтыяж һәм лаеклы һөнәр буларак, уңай мөнәсәбәт формалаштыра торган социаль реклама чыгаруны оештырырга;
- яшь эшмәкәрләргә дәүләт ярдәме турында мәгълүмат бирергә;
- яшьләргә үткәрелә торган бизнес-проектлар турында мәгълүмат бирергә кирәк;

2) яшьләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү. Бу бурычны хәл иткәндә дәүләт тарафыннан үткәрелә торган программалар турында агитация материаллары таратырга, уку йортларында яшьләр арасында анкета сорауларына җавап бирергә кирәк. Һәр анкетада элемент мәгълүматлары күрсәтелгән юллар булырга тиеш. Анкеталар эшкәртелгәннән соң эшмәкәрләр булырга эзәр булган яшь кешеләрнең мәгълүматлар базасын төзәргә кирәк. Үз предприятиеләрен ачарга теләгән яшьләр белән мәгълүмати конференцияләр үткәрү, аларда уңышлы эшмәкәрләр, бизнес һәм хакимият вәкилләре катнашырга тиеш;

3) эшмәкәрлек эшчәнлеген алып бару сәләте булган яшьләрне сайлап алуны тормышка ашырырга. Гамәлдәге эшкуарлар бизнес-идеяләренә бәяләгәндә һәм аларның авторлары белән сөйләшеп утырганда, эксперт сессияләрен әңгәмә рәвешендә үткәрергә кирәк. Бизнес-идеяләр конкурслары чыннан да кызыклы тәкъдимнәр табарга һәм аларны практикада тормышка ашырырга мөмкинлек бирә;

4) яшь кешеләргә бизнес алып бару күнекмәләрен үстерү максатларында профильле уку үткәрергә.

Яшьләр бизнес-планлаштыру курслары, проект командаларын формалаштыру буенча тирәнтен модульле уку узарга тиеш. Укытуга сертификацияләнгән бизнес-тренерларны жәлеп итәргә кирәк, алар көче белән мастер-класслар уздырылачак, уңышлы эшкуарлар, бизнес белән бәйлә эшчәнлекнең төрле өлкә белгечләре белән эксперт сессияләре оештырылачак (салым органнары хезмәткәрләре, хезмәт законнары буенча белгечләр, санэпидемстанция хезмәткәрләре, янгын сүндерүчеләр, экологлар, бухгалтерлар).

Шуны да билгеләп үтәргә кирәк, шәһәр һәм авыл тормышы сыйфаты арасында аерма тагын да зур. Һөнәр сайлауның кече диапазоны һәм, димәк, эш урыннарының чикле булуы, хезмәт мобильлеге булмау, социаль-көнкүреш хезмәтләре өлкәсенә үз-үзен тормышка ашыру һәм ял белән тәмин итү өчен шартлар тудыруга юнәлдерелгән тарлығы, кече һәм урта бизнесның үсеш алган структурасы булмау авыл яшьләре китү тенденциясенә китерә. Ә бит нәкъ менә шушы категория кешеләр агрошәһәрчеләренә тирә-юньдәге территорияләр өчен үзенчәлекле магнитларга әверелдерергә, авылда матур һәм перспективалы тормыш итәргә сәләтле. Бу шартларда эшкуарлыкны стимуллаштыру илнең икътисади проблемаларын уңышлы хәл итүгә генә түгел, яшьләрне авылда беркетүгә дә ярдәм итәчәк.

Нурлат муниципаль районы яшьләре ялны оештыру белән дә кыенлыктар кичерә.

Элеге факторлар район яшьләренең зур шәһәрләргә күчүен, авыл социумыннан читтә хезмәт мәшгульлеген эзләргә омтылуларын көчәйтә. Тикшеренү күрсәткәнчә, авыл яшьләренең 50% ы өчен, укырга китү теләк мотивы булып тора, 45% өчен - начар хезмәт шартлары, 70% өчен - хезмәт хакының түбән дәрәжәсе, 40% өчен кызыклы ял булмау. Шул ук вакытта авыл яшьләре проблемаларын хәл итү шарты белән аның өчтән икесе районда калыр иде. Бу мәсьәләдә сыйфатлы алга китеш булмаганчы, яшьләр өлкәсендәге күп көч һәм инициативаларга чик куелган гамәлләр, димәк, тулы булмаган социаль һәм икътисади нәтижә бирәчәк. Югарыда күрсәтелгән чаралар районның авыл яшьләренең тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлдерелгән комплекслы чаралар системасын эшләүнең актуальлеген күрсәтә.

## **2.6. Сәнәгать майданчыкларын үстерү һәм резидентларны жәлеп итү.**

Житештерү өлкәсендә кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм итү максатыннан районда федераль һәм республика акчаларын жәлеп итмичә Транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы белән тәмин ителгән «Тюрнясево» сәнәгать майданчыгы эшли.

Резидентларны жәлеп итү максатыннан милек комплексын инвентаризацияләү; жир кишәрлекләрен чикләү; потенциал инвесторлар өчен биеналарны арендау буенча сатулар үткәру өчен милекне бәяләү һәм, тиешлечә, сату эшләре башкарылды.

Район территориясендә ике сәнәгать майданчыгы урнашкан. «Тюрнясево» муниципаль сәнәгать майданчыгында 4 эшмәкәр үз эшчәнлекләрен алып бара. Алар 75 эш урыны булдырган. Жибәргән продукция күләме 122,6 млн.сум. резидентларның берсе - «Алексагро» ЖЧЖ сәт эшкәртү комбинаты. Бүгенге көндә ул 50 эш урыны булдырган, 270 млн.сум инвестиция жәлеп иткән. хәзерге вакытта житештерү куәте тәүлегенә 60 тонна, 150 тоннага кадәр арттыру планлаштырыла.

Нурлатта авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү «Нурлат крае» шәхси агросәнәгать майданчыгында оештырылган. Бүгенге көндә биредә икмәк-булка, сәт, колбаса һәм ит ярымфабрикатлары житештерү, су һәм лимонад салу буенча 5 предприятие эшли. Кондитерлык һәм умартачылык продуктлары житештерүне ачу планлаштырыла.

Сәнәгать майданчыгын үстерү буенча эш дәвам итә, потенциал инвесторлар белән сөйләшүләр алып барыла.

Агропарк төзү планлаштырылган мөһим инвестиция проекты булып тора. Объектны төзү авыл хужалыгы кооперативлары продукциясен, ЛПХДА житештерелгән продукцияне сату өчен шартлар тудырырга, шулай ук авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү буенча производстволарны урнаштыру өчен житештерү майданчыгы булдырырга мөмкинлек бирәчәк.

Нурлат муниципаль районының икътисади үзәге булган Нурлат шәһәрендә инфраструктура белән тәмин ителгән сәнәгать майданчыгы төзү зарур. Арзан житештерү майданнары булмау районда кече һәм урта эшкуарлык үсешен тоткарлаучы факторларның берсе булып тора. Бу юнәлештә инвестицияләр эзләү буенча эш алып барыла, сәнәгать майданчыгын урнаштыру өчен жир участогы

билгеләнә, чикләү үткәрелә, ресурслар белән тәэмин итүче оешмалар белән мөмкин булган тоташтырыла торган йөкләнешләрне билгеләү буенча алдан эш алып барыла.

## **2.7. Авыл хужалыгында кооперацияне үстерү.**

Эшкә яраклы халыкның шактый өлеше авыл хужалыгы предприятиеләрендә, крестьян-фермер хужалыкларында, шулай ук шәхси ярдәмче хужалыкларда эшли.

Аграр секторда хужалыкларның финанс хәле катлаулы булып кала. Авыр шартларда барлык милек формасындагы авыл хужалыгы товар житештерүчеләренә эшләргә туры килә.

Авыл хужалыгы төп тармак булып тора һәм район икътисадына зур өлеш кертә.

Нурлат муниципаль районының терлекчелек, игенчелек, урман хужалыгы продукциясенә күп өлеше, атап әйткәндә, бөртекле культуралар һәм яшелчәләр, эре мөгезле эре терлек, сарыклар, атлар, кошларның төрле төрләре, эшлекле агач һәм башка продукция, чынлыкта, башка төбәкләргә, ахыргы кулланучыларга югары дәрәжәдәге өстәмә кыйммәт белән товарлар житештерү өчен чимал буларак сатыла.

Районда авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү белән нибары 10 предприятие шөгылләнә.

Бүгенге көндә районда 77 крестьян - фермер хужалыгы (шул исәптән терлекчелек буенча 56 берәмлек, үсемлекчелек буенча 16 берәмлек, кошчылык буенча 5 берәмлек) һәм 12095 шәхси ярдәмче хужалык эшли.

Районның авыл хужалыгының житештерү юнәлеше игенчелек үсеш алган терлекчелек. Иген һәм азык культуралары, кукуруз, шикәр чөгендере үстерелә, эре мөгезле эре терлек, сарыклар, атлар үрчетелә.

Район буенча авыл хужалыгы жирләре 111457 га биләп тора, шул исәптән:

сөрү жирләре	87230 га	78,3%
печәнлекләр	6695 га	6,0 %
көтүлек	22759 га	20,4%
күпьяллык үләннәр	170 га	0,2%

Анализланган чорда авыл хужалыгы продукциясен сатудан кергән акча кереме уңай динамикага ия (2 нче таблица).

Күрсәткечләр	Үлч.бер.	2021 ел	2022 ел	2023 елга көт.нәт.	Үсеш темпы, %	
					2022 елга	2021 елга



1	2	3	4	5	6	7
Продукция сатудан кереге, барлығы	млн. сум	3044	3617	3125	86	103
Агымдагы баяларда тулай продукция-барлығы	млн. сум	3692	4508	3695	82	100
Рентабельлек	в %	-4,2	-5,6	-6,5		
Ашлык житештерү	мең.тонна	64,3	155	109,2	70	170
Шикәр чөгөндере	мең.тонна					
бәрәңге	цн					
Бөртекеләрнең уңышы	ц/га	14,1	36,6	26,6	73	189
Шикәр чөгөндере	ц/га					
бәрәңге	ц/га					
Терлекләрнең баш саны ел ахырына - барлығы	мең баш	25,801	24,128	23,649	98	92
шул исәптән сыерлар	мең баш	11,1	10,3	10,042	97	90
Сөт житештерү	мең баш	54,9	57,0	59,5	104	108
ит (үстерелгән)	мең баш	2,3	2,5	2,1	84	91
Бер сыердан савылган сөт күләме	кг	5847	6271	6555	105	112

2023 елның 01 гыйнварына хужалыкларның барлык категорияләрендә эре мөгеҙле терлекләр саны 24,128 мең баш тәшкил итә, шулай ук анализланган чорда уңай динамика билгеләнә. Район буенча 1 сыерга уртача 6271 кг сөт савыла (2022 елга плюс 424 кг).

2023 елның 9 аенда тере авырлыкта 1597 тонна ит житештерелгән (2022 елга карата 90%).

Районда сөт житештерү тотрыклы үсә: 2021 ел белән чагыштырганда сөт житештерүне 108% ка арттыру.

Яңа авыл хужалыгы юнәлешләре кошчылык һәм теплица хужалыгы актив үсеш ала.

Агымдагы елның 9 аенда Нурмөхәммәтов КФХсы 200 цетнердан артык кош ите житештергән. Грант ярдәме белән кош фермасы төзелә.

Петрованың шәхси ярдәмче хужалыгы инкубаторында, Урта Камышлы авылында 120 мең баш Чех токымлы бройлер, 30 мең баш Линда токымлы каз һәм 30 мең баш үрдәк чыгарылган һәм сатылган.

Якты Күл авылында 3 теплицада, гомуми мәйданы 1200 кв.м. эшмәкәр Фәйзуллин Р. Р. помидор һәм кыяр житештерү белән шөгылләнә. Житештерү күләме 12,5 тонна тәшкил итә.

Емелькиннарның шәхси ярдәмче хужалыгында Урта Камышлы авылынан агымдагы елда 7,1 тонна яшелчә һәм 200 мең тамыр яшелчә үсентесе житештерелгән.

«Цветуния» теплица хужалыгы (ИП Блинов Н.м.) берьяллык чәчәкләр һәм яшелчәләр үсентеләренә 500 меңнән артык тамырын саткан. Өстәмә бүленгән жир кишәрлегендә хужалык тарафыннан 3000 квадрат метр мәйданлы 6 теплица төзелә, аларда жимеш агачлары, куаклар, Роза үсентеләре, ачык һәм ябык тамыр системасы булган жиләк-жимеш һәм декоратив үсемлекләр үстерелә.

Районда авылда кече эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итүгә юнәлдерелгән барлык федераль һәм республика программалары уңышлы тормышка ашырыла (3нче таблица):

Таблица 3

<i>Ярдәм программалары</i>	<i>Количество участников</i>	<i>Сумма, млн.руб.</i>
«Эш башлаучы фермер»	0	0
«Бсеп кильче фермер»	0	0
Шәхси ярдәмче хужалыкларны үстерүгә субсидияләр	Сыер асрауга	12,4
	Биялщр ьстерьгщ	0,4
	Чебешләр-бәпкәләр үстерүгә	2,0
	Мини-ферма төзү өчен	8,1
<b>БАРЛЫГЫ</b>		<b>22,9</b>

Нурлат районының крестьян (фермер) хужалыклары, шәхси ярдәмче хужалыклары Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы товарлары житештерүчеләренә ярдәм итүгә юнәлдерелгән республика авыл хужалыгы ярминкәләрендә даими катнаша.

Авылда кече эшмәкәрлекне үстерүнең мөһим юнәлешләренең берсе-авыл хужалыгы продукциясен житештерүдән, аны эшкәртүдән, товарлар житештерүдән һәм аларны кулланучыга житкерүдән ахыргы продуктны сату мәсьәләләрен комплекслы хәл итүгә юнәлдерелгән житештерү авыл хужалыгы кооперациясе.

Агымдагы елда башланган һәм Татарстан Республикасы Авыл хужалыгы министрлыгы һәм Казан кооператив институты белән берлектә алып барылган максатчан эш, шулай ук грант ярдәме системасы ярдәмендә кече эшмәкәрлекнең өлгә юнәлеше актив үсеш ала.

2023 ел ахырына районда 12 авыл хужалыгы кооперативы теркәлгән, аларда катнашучыларның гомуми саны 811 кеше. Бу-СПССК Восток, Ссппк Нурлат, Ссппк Киекле, Ссппк Алтын башак, Ссппк Ягодный рай, Ссппк Якты-Кул, СПССК Никар-с.а, ССПК Союз, СПСК Заготпром, СПССК Нурлат Балык, Спссск Нурлат мед, СПССПК «Селенгуш дикоросы».

Авыл хужалыгы кооперативлары санын тагын да арттыру максатыннан икътисади актив халык белән хужалык итүнең хокукый статусы, оештыру һәм теркәү тәртибе, өлгә формаларның өстенлекләре, дөүлэт тарафыннан күрсәтелә торган дөүлэт ярдәме чаралары турында мәгълүмат бирү буенча эш алып барыла, шулай ук башка кирәкле ярдәм күрсәтелә.

## 2.8. Милек ярдәме

Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына (алга таба – МСП) милек ярдәме дөүлэт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенең кече һәм урта бизнесны үстерү буенча өстенлекле юнәлешләренең берсе булып тора. «Россия Федерациясендә кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү турында» 24.07.2007 № 209-ФЗ

Федераль законның 18 статьясы (алга таба – 209-ФЗ номерлы Закон) күрсәтелгән органнар тарафыннан дәүләт һәм муниципаль милек исемлеген раслауны күздә тоту.

Милек ярдәме МСП субъектлары арасында житештерү һәм административ биналар, биналар, жир участоклары, шул исәптән авыл хужалыгы билгеләнешендәге жирләр, транспорт чаралары, жиһазлар кебек милек төрләрәң карата таләп ителә.

МСП субъектлары мөлкәт ярдәмен алуны кыенлаштыра торган түбәндәге сәбәпләрне билгели: дәүләт яки муниципаль мөлкәт алу өчен мөрәжәгать иткәндә күп санлы документлар, мөлкәтне бирүнең озак сроклары, ярдәм алу тәртибенәң билгесезлеге һәм мөлкәт һәм аны бирү процедуралары турында мәгълүматның булмавы.

МСП субъектларына мөлкәт ярдәме күрсәтү дәүләт һәм муниципаль мөлкәтне хужалык әйләнешенә жәлеп итүгә, кече һәм урта бизнесның мөлкәт базасын ныгытуга ярдәм итәчәк, шул ук вакытта аренда түләүләре, шулай ук арендаторлар тарафыннан мөлкәтне сатып алу хисабына бюджетның табышлылығын арттырачак.

### **2.8.1. МСП субъектларына милек ярдәме максатлары һәм бурычлары**

«Кече һәм урта эшкуарлык һәм шәхси эшкуарлык инициативасына ярдәм» милли проекты паспорты 2024 елның 1 декабрәң ташламалы шартларда бирелә торган милеккә, шул исәптән кулланылмый торган, нәтижәсез кулланыла торган яки билгеләнгән максат буенча кулланылмый торган объектларның гомуми санын тулыландыру хисабына, кече һәм урта эшкуарлык субъектларының керүен тәмин итүне күздә тоту. Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң 31.01.2017 № 147-р боерыгы белән «кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү» максатчан моделе расланды, ул 2021 ел ахырына кадәр МСП субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү юнәлешә буенча күрсәткечләрнең максатчан кыйммәтләрен билгели, шул исәптән исемлеккә кертелгән объектлар санының еллык үсешен 10% ка арттыра һәм МСП субъектларына арендага бирелгән мондый объектларның өлешен арттыра.

Милек ярдәме максаты-Нурлат муниципаль районы территориясендә кече һәм урта бизнесны районның Мөлкәт потенциалын куллану хисабына үстерүне стимуллаштыру.

Бүлекнең бурычлары булып:

- Нурлат муниципаль районының муниципаль мөлкәте санын арттыру, МСП субъектларына (алга таба-исемлек)тапшыру өчен билгеләнгән мөлкәт исемлегендә;
- исемлеккә кертелә торган мөлкәт составын киңәйтү, аның сыйфатын яхшырту;
- исемлекләрдәге килешүләр нигезендә МСП субъектларына озак вакытлы милек (файдалану) итеп бирелә торган мөлкәт санын арттыру;
- милекне арендага бирүнең ташламалы тәртибен камилләштерү;
- милекне милеккә (файдалануга)бирү процедураларының гадиләштерелүен һәм ачыклығын арттыру.

### **2.8.2. 2023 елның 1 ноябрәң МСП субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү буенча эш торышы**

209-ФЗ номерлы Закон кабул ителгәннән бирле исемлеккә 26 күчемсез милек объекты кертелгән, МСП субъектлары белән 4 аренда килешүе төзелгән, һәм гомуми мәйданы 6547,5 кв. м булган 7 күчемсез милек объекты һәм гомуми мәйданы 30 215 кв. м булган 4 жир участогы арендага бирелгән.

Нурлат муниципаль районы Советының 31.10.2016 елның 67 номерлы карары белән МСП субъектларына күчемсез милеккә аренда хакы буенча ташламалар бирелә.

### **2.8.3. МСП субъектларына милек ярдәме күрсәткәндә Нурлат муниципаль районы муниципаль милке белән идарә итү һәм идарә итү принциплары һәм өстенлекләре**

Нурлат муниципаль районы территориясендә МСП субъектларына милек ярдәме күрсәтү түбәндәге принципларга нигезләнә:

мәгълүмати ачыклык (транспарентность): «Интернет» челтәрендәге рәсми сайтларда Нурлат муниципаль районы муниципаль мөлкәт реестрына кертелгән мөлкәт турында, исемлеккә кертелгән мөлкәт турында, милек ярдәме күрсәтүне көйләүче хокукый актлар һәм мондый актлар проектлары турында, МСП субъектлары өчен мөлкәтне алга этәрү буенча реклама һәм мәгълүмати кампанияләр үткәру турында мәгълүмат урнаштыру;

МСП субъектларының милек ярдәме алуга тигез керү мөмкинлеге: МСП субъектларына милек бирү һәм (яки) файдалануга милек бирү турында карарлар эзерләү, кабул итү һәм үтәү процессында Конкуренцияне яклау турында Россия Федерациясе законнары таләпләрен үтәү;

исемлекне арендага алынган муниципаль милекне сатып алуга МСП субъектларының өстенлекле хокукы гамәлгә ашырылган мөлкәтне алмаштыру максатыннан ел саен яңа объектлар белән тулыландыру;

исемлеккә кертелгән мөлкәтнең ихтыяжы: МСП субъектларына озак вакытлы арендага бирелә алмаган яки эшкуарлык эшчәнлегенә алып бару өчен кулланыла алмаган мөлкәт исемлегенә кертүнең рөхсәт ителмәве;

аренда килешүе төзү хокукына, мондый сатулар үткәру инициативасы белән гариза принцибын кулланырга, аның субъектларына МСП аукционнарда тәкъдим итү юлы белән исемлеккә кертелгән мөмкин кадәр күбрәк мөлкәтне аренда мөнәсәбәтләренә жәлеп итү.

### **2.8.4. МСП субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү өлкәсендәге эшчәнлекне норматив хокукый тәмин итү буенча чаралар**

МСП субъектларына милек ярдәме күрсәтүне норматив хокукый тәмин итү 209-ФЗ номерлы Законның 18 статьясы нигезләмәләренә нигезләнгән. «Кече һәм урта эшкуарлык субъектларына мөлкәт ярдәмен киңәйтү максатларында Россия Федерациясенә аерым закон актларына үзгәрешләр кертү турында» 03.07.2018 №

185-ФЗ Федераль законы белән кертелгән үзгәрешләрне исәпкә алып (алга таба –185-ФЗ номерлы Закон) исемлеккә муниципаль милектә булган жир кишәрлекләре, шулай ук хокукта беркетелгән муниципаль милек кертелергә мөмкин муниципаль унитар предприятиеләр, учреждениеләр өчен хужалык алып бару яки оператив идарә итү.

Нурлат муниципаль районында МСП субъектларына мөлкәти ярдәм күрсәтү өлкәсендә түбәндәге норматив хокукый актлар гамәлдә:

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы Советының 31.10.2016 елның 67 № - лы карары «Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына озак вакытлы нигездә файдалануга бирү һәм арендага бирү тәртибе өчен өченче зат хокукларыннан Азат муниципаль милек исемлеген (кече һәм урта эшқуарлык субъектларының мөлкәт хокукларыннан тыш) раслау турында;

- Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә «кече һәм урта эшқуарлык субъектларына мөлкәт ярдәме күрсәтү мәсьәләләре буенча эшче төркем төзү турында»20.09.2019 ел, № 522-р боерыгы.

### **2.8.5. Исемлекне тулыландыру өчен муниципаль милекне ачыклау**

Исемлекне тулыландыру өчен муниципаль милекне ачыклау һәм сайлау координацияләнган эш таләп итә, моның өчен «Корпорация МСП «АЖ ярдәме белән эшче төркем төзелә.

Эшче төркем вәкаләтле органнар тарафыннан ел саен үткәрелә торган муниципаль милекне инвентаризацияләүдә катнашчак, шул исәптән: казна милке, муниципаль учреждениеләргә, предприятиеләргә (алга таба –МУП) оператив идарә итү һәм хужалык алып бару хокукында беркетелгән милек , жир кишәрлекләре, шул исәптән дәүләт милке.

### **2.8.6. Муниципаль милек турында мәгълүматның уңайлылыгын арттыру, аны исәпкә алуны камилләштерү**

Россия Федерациясе Президентының йөкләмәләре нигезендә, Россия Федерациясе Дәүләт Советының 2018 елның 5 апрелендә конкуренцияне үстерү мәсьәләсе буенча утырышында бирелгән мәгълүматларга ярашлы. (15.05.2018 № ПР-817ГС йөкләмәләре исемлеге) Россия Федерациясе субъектларының һәм муниципаль берәмлекләренә рәсми сайтларында «Интернет» челтәрендә Россия Федерациясе субъектларының дәүләт милкендә булган объектлар, муниципаль милектә булган объектлар, шул исәптән объектларның атамалары, аларның урнашуы, характеристикалары һәм максатчан билгеләнеше, өченче затларның хокукларын куллануны һәм йөкләүне чикләү турында мәгълүмат урнаштырылырга тиеш.

Муниципаль милек объектлары турындагы мәгълүматлар «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендәге рәсми сайтларда күчәмсез милек объектына хокукларны чикләү (йөкләү) яки күрсәтелгән объектка милек хокукын туктату датасыннан жиде көн эчендә актуальләштерелергә тиеш.

### **3.8.7. Исемлекне яна милек белән тулыландыру, аерымлык таләп ителмәгән милек**

Исемлекне тулыландыру турында тәкъдимнәр формалаштыру өчен яраклы кулланылмый торган яки билгеләнгән максат буенча кулланылмый торган муниципаль милек ачыкланган саен. Эшче төркем мондый тәкъдимнәрне жыюны һәм карауны контрольдә тотачак.

Югарыда күрсәтелгән чараларны гамәлгә ашыру белән бер үк вакытта эшче төркем анда МСП субъектлары таләп итмәгән милек булу-булмавына исемлекне тикшерә. Әгәр объект буенча исемлеккә кертелгәннән соң ике ел дәвамында МСП субъектыннан бер генә гариза да килмәгән һәм бу чорда аренда килешүен төзү хокукына игълан ителгән сатулар ике тапкырдан артык үткәрелмәгән дип танылган очракта, мондый милекне исемлектән чыгару турында тәкъдимнәр эзерләнәргә мөмкин.

### **2.8.8. Исемлеккә кертелгән муниципаль милекне бирү буенча эшне камилләштерү**

Исемлеккә кертелгән муниципаль милекне бирү буенча эшнең максаты-мөлкәт исемлеккә кертелгән көннән алып бер елдан да соңга калмыйча мөмкин кадәр күбрәк аренда килешүләре төзү. Бу максатка ирешү өчен түбәндәге адымнар гамәлгә ашырылачак:

потенциаль арендаторларга милек турында мәгълүмат бирү, шул исәптән фотолар, техник документация, шулай ук реклама характерындагы материаллар;

- милекне арендага бирү буенча сатулар үткөрү турында Карар кабул иткәндә гариза принцибын куллану;

- МСП субъектларына сату-алуларда һәм милек бирү процедураларында катнашу буенча методик материаллар эшләү һәм бирү.

## **3. ТЕРРИТОРИЯНЕҢ ИНВЕСТИЦИОН ЖӘЛЕП ИТҮЧӘНЛЕГЕН БӘЯЛӘУ, ЭШКУАРЛЫКНЫ ҮСТЕРҮ ЮНӘЛЭШЛӘРЕ ҺӘМ КОНКРЕТ ЧАРАЛАР ИСЕМЛЕГЕ**

Хәзерге вакытта инвестицияләр жәлеп итү темасы федераль һәм региональ дәрәжәдә иң күп фикер алышуга әверелә. Шуны истә тотарга кирәк, нинди дә булса төбәк икътисадына инвестицияләр күләмен арттыру мәсьәләсе күтәрелгәндә, сүз конкрет муниципаль берәмлек территориясенә инвесторлар жәлеп итү турында бара.

Районның инвестицион жәлеп итүчәнлегенең төп шартлары булып унай инвестицион климат булдыру тора.

Инвестицияләр жәлеп итү максатыннан район житәкчелеге даими нигездә потенциал россия һәм чит ил инвесторлары белән очрашулар оештыра.

Инвесторлар белән хезмәттәшлектә дөүләт ярдәме системасын камилләштерү һәм административ киртәләрне жиңү кысаларында Нурлат муниципаль районы һәм Нурлат шәһәре башлыгының «Татарстан Республикасы

Нурлат муниципаль районының инвестицион климатын яхшырту буенча Ижтимагый советы турында»2023 елның 17 октябрдәгә 99 номерлы карары кабул ителде.

Советның төп бурычлары булып:

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә инвестицион проектларга һәм процессларга муниципаль ярдәм күрсәтү, инвестицион активлыкны стимуллаштыру буенча тәкъдимнәр эшләү;

- жирле үзидарә органнарының һәм инвестиция процессында катнашучыларның үзара эшчәнлеген оештыру буенча тәкъдимнәр, шул исәптән мондый хезмәттәшлекне гамәлгә ашыруга комачаулаучы административ киртэләрне киметү буенча тәкъдимнәр эшләү;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә житештерү көчләрен рациональ урнаштыру өчен шартлар тудыру;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеген үстерүнең өстенлекле юнәлешләре буенча тәкъдимнәр эшләү;

- Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль берәмлеге территориясендә инвестицион эшчәнлек турында стратегик документ проектын карау, элегә документны гамәлгә ашыруның барышын һәм нәтижеләрен анализлау, аны төзәтү буенча тәкъдимнәр эзерләү;

- инвестицион проектларны гамәлгә ашыру нәтижеләрен карау, шул исәптән уңышсыз һәм уңышсыз проектларны да, тормышка ашыруда уңышсызлыklarның сәбәпләрен анализлау.

Моннан тыш, районда инвестицион эшчәнлекне регламентташтыручы һәм районның инвестицион жәлеп итүчәнлеген яхшыртучы норматив-хокукый актлар эшләнгән һәм кабул ителгән.

Нурлат муниципаль районы һәм Нурлат шәһәре башлыгының 14.02.2014 елның 22/1 номерлы карары белән Нурлат муниципаль районының Инвестицион декларациясе расланды. Декларация инвесторлар һәм жирле хакимият органнары арасында хокук мөнәсәбәтләре төзү принципларын билгели, жирле үзидарә органнары компетенциясе чикләрендә инвестицияләрне яклауны гарантияли.

Муниципаль берәмлекләр түбәндәгә чараларны гамәлгә ашыру өчен жаваплы:

төзелешкә һәм территорияль планлаштыруга рөхсәт алу;

- жир кишәрлекләрен һәм күчемсез милек объектларын кадастр исәбенә кую;

электр челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру) ;

газ челтәрләренә тоташтыру (технологик тоташтыру).

Төзелешкә рөхсәт алу-эшкуарлар өчен авыр мәсьәлә. Биредә бурычлар аңлашыла: планлаштыру буенча документлар эзерләүне гадиләштерү, проектлау һәм төзелеш срокларын кыскарту, шул исәптән электрон сервислар хисабына.

Нурлат районы-Татарстан Республикасының иң эре районнарының берсе, көньяк өлешендә урнашкан.

Районның икътисади-географик урыны беренче чиратта, аның республиканың башка районнарына, икътисади үзәкләренә, ресурс базаларына карата урыны һәм алар белән транспорт элементләрен гамәлгә ашыру уңайлылыгы элегә территориянең үсешенә мөһим факторы булып тора.

Кара туфрак зонасыннан гыйбарәт һәм урман-дала зонасының көньяк өлешендә ята, анда Нефть, бентонит һәм керамзит балчык ятмалары бар. Урман массивларының гомуми мәйданы 98,8 мең га, авыл хужалыгы жирләре 117 мең га, шул исәптән сөрүлекләр 87,4 мең га тәшкил итә.

Нурлат муниципаль районы составына керүче Әлмәт икътисади зонасының стратегик үсешенә өстенлекле юнәлешләре булып авыл хужалыгын интенсификацияләү һәм авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү, жиңел сәнәгатне (тукыма һәм тегү производствосын) үстерү, хезмәт күрсәтү өлкәсен үстерү (кунакханә сервисын, су һәм аграр туризмны үстерү), агач эшкәртү, төзелеш материаллары житештерү, балык хужалыгын үстерү тора.

Шул ук вакытта конкурентлык өстенлекләре дә бар:

районның үсеш алган транспорт инфраструктурасы, аның нигезен тимер юл транспорты, шулай ук федераль һәм төбәк автомобиль юллары челтәре тәшкил итә;

үсеш алган авыл хужалыгы житештерүе;

- ундырышлы туфрак булу, чагыштырмача уңай һава шартлары;

- эре икътисади үзәкләргә (Казан, Ульяновск, Самара, Тольятти, Дмитровград, Чистай, Әлмәт, Түбән Кама, Казан һ. б.) карата уңайлы географик урын

авыл хужалыгы продукциясен саклау, аны эшкәртү, консервлау, азык-төлек житештерү һәм эзер продукциянең логистикасын куллану үзәкләренә, шул исәптән федераль сәүдә челтәрләренә тәмин итү өчен инфраструктура булдыру һәм үстерү өчен алшартлар булдыра.

**Нурлат районында кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең өстенлекле юнәлешләре булып:**

1. Төзелеш материаллары житештерү (кирпеч, бетоннан эшләнгән әйберләр, брусчатка, Металл профиль, профнастил һ.б.).
2. Агач эшкәртү, шул исәптән беренчел һәм икенчел агач материалларын эшкәртү (агач материаллары, шпон, мебель, балта осталыгы-төзелеш эшләнмәләре һ.б.).
3. Нефть сервисы предприятиеләрен үстерү. Нефть сервисы хезмәтләре исемлеген киңәйтү һәм аларны Россия һәм чит ил базарларына чыгару.
4. Хезмәт күрсәтү һәм социаль өлкәдә хезмәт күрсәтү буенча эшкуарлык, көнкүреш хезмәтләре, жәмәгать туклануы, күңел ачу һәм ял итү, медицина һәм белем бирү хезмәтләре, шул исәптән мәктәпкәчә тәрбия, транспорт хезмәтләре.
5. Авыл хужалыгы продукциясе (сөт, ит, балык, яшелчә, жиләк-жимеш, жиләк-жимеш, бөртекле һәм майлы культуралар һ.б.) житештерүдә эшкуарлык.
6. Шәкәр пешерү калдыкларыннан продукция житештерү. Продукцияне саклау һәм фасовкалау турыдан-туры кулланучыларга сату



максатларында. Гранулланган чүп, катнаш азык һ. б. житештерү белән калдыкларны эшкэртүне оештыру.

7. Азык-төлөк сэнэгатен үстерү, шул исэптэн:

7.1. Сөт сэнэгатен үстерү, шул исэптэн сөт продуктлары, сырлар, май, сөт консервалары житештерү.

7.2. Ит сэнэгатен үстерү, шул исэптэн колбаса эйберләре, ярымфабрикатлар (котлетлар, пельмени һ. б.) житештерү

7.3. Жилэк-жимеш, яшелчэ продукциясен эшкэртү.

7.4. Бөртекле, кузаклы һәм майлы культураларны эшкэртү, шул исэптэн ярма, он, көнбагыш мае житештерү, продукцияне консервлау һәм төрү.

**2024-2029 елларга Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районында кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү муниципаль программасының төп чаралары исемлеге Кушымтада китерелгән.**

#### **4. МСП ПРОГРАММАСЫН РЕСУРСЛАР БЕЛЭН ТЭЭМИН ИТҮ**

Финанс, матди-техник, табигый, хезмэт ресурсларына ихтыяж һәм аларны каплау чыганаclarы кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүнең сайланган юнэлешләренэ ярашлы билгелэнгән.

Программаны ресурслар белән тээмин итүне бюджет һәм бюджеттан тыш чыганаclarдан акча тэшкил итэ. Бюджет чыганаclarына Татарстан Республикасы һәм муниципаль берэмлек бюджетында Чираттагы финанс елына һәм план чорына каралган акчалар, шулай ук Россия Федерациясе бюджетыннан кече һәм урта эшкуарлык субъектларына дэүлэт ярдэме чараларын гамэлгэ ашыруга конкурс нигезендэ бүлеп бирелэ торган акчалар керэ (конкрет суммалар күрсэтелмичэ мөмкин булган акча чыганагы буларак фаразлана).

Бюджеттан тыш чыганаclar-коммерция банклары (кредит ресурслары) һәм бюджеттан тыш чыганаclarдан финансланган оешмалар арасыннан катнашучылар (мөмкин булган акча чыганагы буларак фаразлана)акчалары.

Таблица 4

Еллар буенча программаны финанслау чыганаclarы, мең сум.

Финанслау чыганаclarы	Гомуми суммасы	Шул исэптэн, еллар буенча				
		2024	2025	2026	2027	2028
Федераль бюджет	-	-	-	-	-	-
Республика бюджеты	-	-	-	-	-	-
НМР бюджеты	5000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0
<b>БАРЛЫГЫ</b>	5000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0	1000000,0

Программа чараларын финанслау күләме тиешле елга Нурлат муниципаль районы бюджеты проектын формалаштырганда ел саен төгэллэнэргэ тиеш.

Төбәк һәм федераль бюджет акчалары күләме ел саен Татарстан Республикасының профильле министрлыкларын сайлап алу нәтижәләре буенча, кече һәм урта эшкуарлыкны үстерүгә ярдәм кысаларында төгәлләнә.

## **5. РИСКЛАРНЫ БӘЯЛӘУ, АЛАРНЫ КИМЕТҮ ЧАРАЛАРЫ**

Муниципаль берәмлекнең социаль-икътисади үсешен анализлау нигезендә соңгы елларда муниципаль берәмлекнең социаль - икътисади үсешенә турыдан-туры бәйле булган берничә төп куркыныч ачыкланды.

Эчке куркынычлар:

1) программаны гамәлгә ашыру процессын идарә итү һәм оештыруның нәтижәсезлеге;

2) бюджет акчаларын нәтижәсез куллану;

3) Программа чараларын нәтижәле гамәлгә ашыру өчен кирәкле урта һәм югары звено кадрларының профессиональ дәрәжәсе житәрлек түгел;

4) программаны гамәлгә ашыру барышында ведомствоара координациянең булмавы яки житешсезлеге;

5) «арзан» кредит ресурсларын жәлеп итү буенча чикләүләр, шул исәптән милекчеләрнең кредитлануы аркасында.

Эчке куркынычларны идарә итү чаралары:

1) Программа нигезләмәләрен һәм чараларын гамәлгә ашыруны контрольдә тоту һәм идарә итүнең нәтижәле системасын эшләү һәм кертү, бюджет акчаларын куллануның нәтижәлелеген бәяләү;

2) дәүләт программасын гамәлгә ашыруның нәтижәлелеген һәм нәтижәлелеген мониторинглау;

3) кадрларны әзерләү һәм яңадан әзерләү;

4) муниципаль программаны гамәлгә ашыру барышында ведомствоара координация буенча чаралар эшләү;

5) кредит учреждениеләре, эшмәкәрлеккә ярдәм итү фондлары, ГР Гарантия фонды белән «арзан» кредит ресурсларын жәлеп итү һәм гарантияләр бирүнең альтернатив механизмнарын бергәләп эшкәртү.

Тышкы куркынычлар:

1) икътисади үсеш темпларының кимүе (илнең үсеш масштабында республиканың әһәмиятенең кимүе, табигый монополиялар хезмәтләренә тарифларның еллык үсеше һ. б.);

2) эчке һәм тышкы конъюнктураның начарлануы, инфляциянең көчәйүе, банк системасы кризисы, муниципаль программаның финанслау күләменең кимүе, тулы финанслауның булмавы, бизнесны үстерү өчен әйләнешле акчаларның житмәве һәм кредит ресурсларына чикләнгән керү;

3) муниципаль берәмлектә социаль - демографик хәл (эшкә сәләтле хезмәт ресурслары дефициты);

4) табигый куркынычлар.

5) кече эшмәкәрлек субъектларының (техник, житештерү, финанс) зәгыйфь ресурс базасы.

Тышкы куркынычларны идарә итү чаралары:

1) муниципаль программаны үтәүнең тышкы һәм эчке мохитенә комплекслы анализ үткөрү, кирәк булганда муниципаль программа чараларын бәяләү һәм сайлап алу критерийларын яңадан карап чыгу;

2) микрокредитлауны үстерүне стимуллаштыру, микрофинанс оешмалары челтәрен киңәйтү, кредит продуктларын киңәйтү, шәхси инвесторлар өчен муниципаль программа чараларының инвестицион жәлеп итүчәнлеген арттыру буенча чараларны әзерләү һәм үткәрү;

3) муниципаль программаның максатчан күрсәткечләренә ирешүгә йогынты ясый торган тискәре факторлар барлыкка килгәч, муниципаль программага оператив үзгәрешләр кертү;

4) кадрларны әзерләү һәм яңадан әзерләү;

5) район икътисады үсеше юнәлешләрен диверсификацияләү.

## **6. ПРОГРАММАНЫҢ ПЛАНЛАШТЫРЫЛГАН ИКЪТИСАДИ НӘТИЖӘЛЕЛЕГЕ, ПРОГРАММАНЫ ИДАРӘ ИТҮ ҺӘМ ГАМӘЛГӘ АШЫРУНЫ КОНТРОЛЬДӘ ТОТУ**

Максатка ирешү һәм программаның бурычларын хәл итү түбәндәге нәтижәләргә алырга мөмкинлек бирәчәк:

- Нурлат муниципаль районында икътисади һәм социаль тотрыклылыкның иң мөһим элементларының берсе буларак Кече эшмәкәрлекне булдыруны һәм тотрыклы эшчәнлекне стимуллаштыручы уңай икътисади мохит формалаштыру;

- кече бизнеска салым һәм административ йөкләнешне оптимальләштерү;

- милек хокукларын яклау;

- эшкуарлык эшчәнлеген легальләштерү;

- кече эшмәкәрлек секторына инвестицияләргә жәлеп итү һәм стимуллаштыру;

- товар базарын конкурентлыкка сәләтле продукция һәм жирле житештерү хезмәтләре белән тутыруны тәмин итәргә;

- кече һәм урта эшкуарлык субъектларының конкурентлыкка сәләтлелеген арттыру;

яңа эшләнмәләргә стимуллаштыру һәм яңа технологияләргә үзләштерүгә ярдәм итү;

- МСП субъектлары тарафыннан мәгълүмати технологияләргә куллануны киңәйтү;

- кече эшмәкәрлекнең социаль җаваплылыгын арттыру;

- эшкуарлык эшчәнлегенә кызыксынуны арттыру хисабына халыкның эшлекле активлыгын үстерү;

- МСПГА ярдәм итү инфраструктурасын үстерү;

административ киртәләргә һәм МСП үсешен тоткарлаучы киртәләргә бетерүгә ярдәм итүгә юнәлдерелгән механизмнарны үстерү.

Программа чараларын гамәлгә ашыру нәтижәсендә 2024-2028 еллардагы тупланма нәтижәгә түбәндәге күрсәткечләргә ирешү күздә тотыла:

- кече һәм урта эшкуарлык өлкәсендә эшләүчеләр санын, шәхси эшкуарларны да кертеп, 4,7% гә арттыру;

- районның тулаем территорияль продуктында кече һәм урта эшкуарлык өлешен 2023 ел дәрәжәсенә карата 16,7% ка арттыру;

- кече һәм урта предприятиеләр санын 4,7 %гә арттыру;

- шәхси эшмәкәрләр, шул исәптән үзмәшгульләр санын 6,8 %гә арттыру;

Программаны гамәлгә ашыру барышында әлеге күрсәткечләр төзәтелә ала.

Программаны гамәлгә ашыру нәтижәсендә барлыкка килгән социаль һәм икътисади нәтижәләр Нурлат муниципаль районының социаль-икътисади үсешенә уңай йогынты ясаычак.

Бюджет акчаларын куллану нәтижәлеләген бәяләү программаның максатчан индикаторларын һәм күрсәткечләрен куллану нигезендә үткәреләчәк.

Нәтижәлелек дип программаны гамәлгә ашыру хисабына планлаштырылган күрсәткечкә ирешү дәрәжәсе аңлатыла, ул күрсәткечләрнең чын кыйммәтен аларның планлы кыйммәтләре белән чагыштыру юлы белән үлчәнә.

Программа чараларын гамәлгә ашыру тискәре экологик нәтижәләргә китермәячәк.

Программаны гамәлгә ашыруда жирле үзидарә органнары, эшмәкәрлеккә ярдәм инфраструктурасын оештыру, мәгариф учреждениеләре катнаша. Башкаручылар билгеләнгән чараларны вакытында үтәү, куелган бурычларны уңышлы хәл итү, бүлеп бирелгән акчаларны рациональ куллану өчен җаваплы.

Программаны гамәлгә ашыру белән Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлегә идарә итә.

Территориаль үсеш бүлегә:

Программа чараларын планлаштыруны, үзара хезмәттәшлекне, координацияләүне һәм гамәлгә ашыруны контрольдә тотуны оештыра;

программа чаралары исемлеген, максатчан индикаторларны һәм программаның нәтижәлеләге күрсәткечләрен, чаралар буенча чыгымнарны һәм аның башкаручылары составын әзерләүне һәм төгәлләүне гамәлгә ашыра;

- программаны гамәлгә ашыру барышы турында хисап алып бара һәм билгеләнгән тәртиптә тиешле республика министрлыкларына хисап жиберә.

Программаны гамәлгә ашырганда территориаль үсеш бүлегә аның чараларын башкаручылар белән хезмәттәшлек итә. Программа чараларын башкаручылар чараларны вакытында һәм сыйфатлы башкару, аны гамәлгә ашыруга бүлеп бирелгән финанс чараларын рациональ һәм максатчан куллану өчен җаваплы.

Нурлат муниципаль районында эшкуарлыкны үстерү һәм программа күрсәткечләренә ирешү нәтижәләре ел саен районның социаль-икътисади үсешә нәтижәләре турындагы бүлек хисабына кертелә.



**2024-2028 ЕЛЛАРГА ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ НУРЛАТ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫНДА КЕЧЕ  
 ҺӘМ УРТА ЭШКУАРЛЫККА ЯРДӘМ КҮРСӘТҮ МУНИЦИПАЛЬ ПРОГРАММАСЫНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ  
 ИСЕМЛЕГЕ**

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганакалары
<b>1. Кече эшмәкәрлекне нәтижәле үстерү өчен хокукый базаны камилләштерү һәм административ киртэләрне киметү</b>					
1.1	Дәүләт һәм муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының хокукларын яклау	2008 елның 12 декабрдәге 294-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә вәкаләтле дәүләт һәм муниципаль контроль органнары тарафыннан кече һәм урта эшкуарлык субъектлары эшчәнлегенә карата законнарны үтәүне тәмин итү	Нурлат шәһәр прокуратурасы (киләшү буенча); Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча).	2024-2028	Агымдагы финанслау
1.2	Кече эшкуарлык өлкәсендә закон һәм норматив– хокукый актлар проектларына тәкъдимнәр әзерләү, гамәлдәге норматив-хокукый актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында тәкъдимнәр әзерләү	Кече эшмәкәрлекне үстерүнең хокукый базасын камилләштерү. Шулай икән кече эшкуарлыкка ярдәм итү, яңа төзелгән кече эшкуарлык субъектларын теркәгәндә административ киртэләрне киметү, коммерциячел күчмәсез милекне теркәү һәм башкалар буенча тәкъдимнәр әзерләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының "Финанс-бюджет палатасы" МКУ; "Нурлат муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы" МКУ; Башкарма комитетның төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге. Нурлат муниципаль районының архитектура һәм шәһәр төзелеше бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
1.3	Эшмәкәрлек өлкәсендә муниципаль дәрәжәдә норматив-хокукий база булдыру	Кече эшқуарлық өлкәсендә оештыру һәм башка чараларның нәтижелелеген арттыруға юнәлдерелгән муниципаль норматив-хокукий актлар қабул ителде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы Советы	2024-2028	Ағымдағы финанслау
1.4	Коррупцияға каршы көрәшкә юнәлдерелгән чараларны камилләштерү турында тәкъдимнәр әзерләү	Коррупцияға каршы тәртипнең уңай тәҗрибәсен гомумиләштерү һәм тарату, эшқуарларның коррупция фактларына каршы көрәшнә арттыру, бизнес алып баруның этик дәрәжәсен күтәрү, кече эшмәкәрлек субъектларының хокуқларын һәм мәнфәгатләрән яклау буенча эш башкарылды	Нурлат муниципаль районы Советы; Нурлат муниципаль районының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча	2024-2028	Ағымдағы финанслау
1.5	Муниципаль берәмлек территориясендә көндәшлекне үстерү һәм эшқуарлықка ярдәм итү чараларын гамәлгә ашыру	Нурлат муниципаль районында көндәшлекне үстерү программалары тормышка ашырыла.	Нурлат муниципаль районы Советы; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районының авыл хужалығы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Ағымдағы финанслау
<b>2. Кече эшмәкәрлек субъектларына финанс-кредит һәм мөлкәт ярдәме күрсәтү</b>					
2.1	Кече эшмәкәрлек субъектларына кече һәм урта эшқуарлықка кредит	Федераль һәм республика программаларында катнашучы	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының	2024-2028	Ағымдағы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	бирү системасын үстерүгә юнәлдерелгән федераль һәм республика программаларында катнашуда ярдәм итү	кече эшмәкәрлек субъектлары санын арттыру. Кече эшмәкәрлек субъектларына программаларда катнашу өчен документлар әзерләүдә ярдәм күрсәтелде.	территориаль үсеш бүлеге		
2.2	Кече һәм урта эшмәкәрлек секторы вәкилләре өчен финанс ресурсларының һәркем өчен мөмкин булуы һәм кыйммәт булуы проблемасын хәл итү	Финанс ярдәме алганда консультация ярдәме күрсәтелде кече һәм урта эшқуарлык субъектларына, шул исәптән кредитлашуға ярдәм итү фондларына (Гарантия фонды), эшқуарлык финансларының микрофинанс оешмаларына мөрәжәгать итү, жиһазлар сатып алуға лизинг килешүләре төзегәндә дәүләт ярдәме чараларын алу.	Территориаль үсеш бүлеге Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты, кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм инфраструктурасын барлыкка китерүче республика оешмалары белән берлектә.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.3	Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына муниципаль инфраструктураның файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланылмый торган объектларына керә алуны тәмин итү.	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган муниципаль мөлкәт исемлеге (шул исәптән жир кишәрлекләре) өстенлекле тармақларда эшчәнлекне гамәлгә ашыру максатларында кече эшмәкәрлек субъектларына хужалык алып бару, аннан файдалану өчен билгеләнгән максатта тапшыру. Исемлек ачык массакүләм мәгълүмат чараларында урнаштырылган. Эшқуарларға үткәрелә торган	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.	2024-2028	Агымдагы финанслау



Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
		тендерлар, аукционнар, шулай ук милекне электрон һәм басма массакүләм мәгълүмат чараларында бирү шартлары турында мәгълүмат бирү үткәрелә.			
2.4	Өстенлекле эшчәнлек төрләре белән шөгылләнүче кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына, шулай ук социаль юнәлешле кече эшмәкәрлек субъектларына муниципаль торак булмаган биналарны һәм жир кишәрлекләрен биләү, алардан файдалану өчен ташламалы тәртип куллану	Эшчәнлекнең өстенлекле төрләрен үстерүгә ярдәм итү максатларында кече һәм урта эшкуарлык субъектларына муниципаль торак булмаган биналарны һәм жир кишәрлекләрен биләү, файдалану өчен бирүнең ташламалы тәртибе кулланыла.	Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.5	Кече эшмәкәрлекне, шул исәптән социаль эшкуарлыкны үстерү өчен уңай шартлар тудыру максатларында салым ставкалары зурлығына төзәтмәләр кергү турында тәкъдимнәр эшләү.	Кече бизнес субъектлары эшчәнлеге өчен оптималь салым мохите булдыру. Салым ставкаларын корректировкалау турында норматив-хокукий актлар кабул ителде.	Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ; Нурлат муниципаль районының " Финанс-бюджет палатасы «МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территорияль үсеш бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.6	Муниципаль районның торак пунктларына пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшкуарлык субъектларына субсидияләр бирү тәртибе турында	Нурлат муниципаль районы чикләрендә пассажирлар йөртүне гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларын стимуллаштыру һәм жәлеп итү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге.	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
2.7	КФХ, шәхси эшмәкәр, гаилә фермалары төзүгә, шул исәптән жир	Кече эшкуарлык субъектларына документлар әзерләүдә ел саен	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының	2024-2028	Район бюджеты расланган

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	участоклары һәм биналарны рәсмиләштерүдә ярдәм итү юлы белән авылда эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм итү.	кимендә 5 кече эшмәкәрлек субъектына ярдәм күрсәтелде.	территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юриск бүлеге; Нурлат муниципаль районы "Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы»МКУ; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлөк идарәсе.		бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
2.8	Яшь КУЭ ярдәм бирү юлы белән максатчан грантлар бирү. (шул исәптән яна эш башлаган фермерлар авыл хужалыгы кооперативларын төзү, гаилә фермаларын үстерү)	Ел саен 5 кече эшмәкәрлек субъектына максатчан грантлар алуға документлар әзерләүдә ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлөк идарәсе.	2024-2028	Татарстан Республикасы Бюджеты
2.9	Кече һәм урта эшқуарлык субъектларына файдаланылмый торган «Төрнәс» муниципаль сәнәгать майданчыгы объектларына керү мөмкинлеген тәмин итү	"Төрнәс" сәнәгать майданчыгына кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары жәлеп ителде. Эшчәнлек алып бару өчен житештерү майданнарының 80% тан артырагы кулланыла.	Нурлат муниципаль районы Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.10	«Төрнәс» муниципаль сәнәгать майданчыгы житештерү майданнарын бирүнең ташламалы тәртибен куллану	"Төрнәс" сәнәгать майданчыгына кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары жәлеп ителде. Эшчәнлек алып бару өчен житештерү майданнарының 80% тан артырагы кулланыла.	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.11	Кече эшмәкәрлек субъектларын муниципаль заказны үтәүгә жәлеп	Муниципаль заказлар буенча конкурслар һәм аукционнар	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	итү	үткәргәндә сатып алулар планы һәм сатып алу документлары сатып алуларның өстенлекле үткәрелүен исәпкә алып төзелә, аларда КУЭ субъектлары ғына катнаша.	муниципаль заказлар бүлеге.		
2.12	Кече эшмәкәрлек субъектларын эшләрне, хезмәтләрне башкаруға, район заказчылары өчен товарлар китерүгә жәлеп итү	Нурлат муниципаль районы заказчыларына сатып алуларны өстенлекле итеп үткәрү турында тәкъдим хатлары әзерләнде һәм жибәрелде, аларда КУЭ субъектлары ғына катнаша.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының территориаль үсеш бүлеге.	2028	Агымдагы финанслау
2.13	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган күчәмсез мөлкәт һәм жир кишәрлекләре исемлеген формалаштыру	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган күчәмсез милек һәм жир кишәрлекләре һәм милекчеләр тарафыннан сату яки арендаға бирү өчен тәкъдим ителә торган жир кишәрлекләре исемлеге формалаштырылды һәм актуаль хәлдә саклана. Файдаланылмый торган күчәмсез милекне әйләнешкә кертү.	Нурлат муниципаль районының «Мөлкәт һәм жир мөнәсәбәтләре палатасы» МКУ.	2024-2028	Агымдагы финанслау
2.14	Сатып алу кыен булган, аз халыклы пунктларда беренче кирәкле товарлар белән ваклап сатуны гамәлгә ашыручы кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына транспорт чыгымнарын каплау	Сатып алу кыен булган, халык аз яши торган пунктларда беренче кирәкле товарлар белән ваклап сату итүче кече һәм урта эшқуарлык субъектларына ел саен чыгымнарны каплау гамәлгә ашырыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының иқтисад бүлеге.	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
<b>3. Кече эшқуарлыкка мәғлүмати-консультацион ярдәм</b>					
3.1	Нурлат муниципаль районы	Кече эшқуарлык субъектларының	Нурлат муниципаль районы	2024-2028	Агымдагы

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	территориясендә дә, башка районнар территориясендә дә, шул исәптән он-лайн семинарлар уздыруга ярдәм итү, кече эшкуарлык субъектлары эшен оештыру һәм бизнес алып бару мәсьәләләре буенча видеоконференция режимында семинарлар уздыруга булышлык күрсәтү.	эшен оештыру һәм бизнес алып бару мәсьәләләре буенча видеоконференция режимында 400дән артык семинар үткәрелде, шул исәптән он-лайн семинарлар да.	Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.		финанслау
3.2	Кече эшмәкәрлек субъектлары, районның жирле үзидарә органнары катнашында " түгәрәк» өстәлләр, конференцияләр үткәрү	Кече эшкуарлык субъектларының һәм жирле үзидарә органнарының үзара хезмәттәшлеге жайга салынган, эшкуарлыкны үстерүнең актуаль мәсьәләләре каралды һәм уртак тәкъдимнәр һәм аларны хәл итү турында тәкъдимнәр эшләнде, эшкуарлар контрольлек итүче, күзәтчелек һәм хокук саклау органнары эшчәнлеге, шулай ук закон өлкәсендәге үзгәрешләр турында мәгълүмат алды. 4 «түгәрәк» өстәл, конференция үткәрелде. Эшмәкәрләрнең муниципаль хакимият органнарына ышанычы һәм эшлекле активлығы үсеше.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча).	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
	Эшкуарларга кече һәм урта эшкуарлык субъектларын теркәү һәм эшкуарлык эшчәнлеген алып бару мәсьәләләре буенча адреслы консультацион һәм юридик ярдәм күрсәтү	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына консультатив һәм юридик ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
3.3	Нурлат муниципаль районының рәсми сайтында «КУЭ»бүлеген камилләштерү һәм үстерү.	Нурлат муниципаль районы сайтында «КУЭ»бүлеге актуаль хәлдә тотыла. Нурлат муниципаль районы сайтында эшкуарлыкны үстерү аңа ярдәм итү программалары, кече һәм урта эшкуарлык субъектларына ярдәм инфраструктурасын барлыкка китерүче оешмалар турында, кече эшкуарлык өлкәсендә белем бирү программалары турында мәғлүмат урнаштырылган, кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү, халыкның үзмәшгульлеге, шулай ук кече һәм урта эшкуарлыкны үстерү өчен кирәкле башка мәғлүмати, статистик, хокукий, икътисадый мәғлүмат урнаштырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.4	Нурлат муниципаль районының кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары турында мәғлүматлар базасын алып бару	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары турында мәғлүматлар базасы, гамәлгә ашырыла торган эшчәнлек төрләре турында мәғлүмат, элемент өчен мәғлүмат булдырылды һәм актуаль хәлдә саклана. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеген кооперация өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.5	Кече һәм урта эшкуарлык субъектларының товарлар (эшләр,	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары тарафыннан	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	хезмәт күрсәтүләр) әйләнеше турында мәғлүматлар базасын алып бару	житештерелә торған һәм сатып алына торған товарлар (эшләр, хезмәтләр), шул исәптән Россия Федерациясе субъектларыннан һәм чит илләрдән кертелә торған продукция турында мәғлүмат базасы булдырылды.	икътисад бүлеге.		
3.6	Авыл торак пунктлары халқына эшмәкәрлекнең кече формаларын оештыру мәсьәләләре буенча мәғлүмат житкерү.	Авыл торак пунктларының гражданныр жыенында катнашты. Хужалык итүнең кече формаларын оештыру, авыл хужалыгы производствосының иң кирәкле продукциясе, авыл хужалыгы житештерүенең һәм продукцияне эшкәртүнең перспектив юнәлешләре, авылда хужалык итүнең кече рәвешләренә ярдәм итү чаралары турында мәғлүмат житкерелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.7	Кредит бирү өлкәсендә кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына ярдәм итүнең гамәлдәге чаралары турында мәғлүмат бирү, гарантия бирүне дә кертәп, процент ставкаларын, жиһазларны лизинглауны һәм һ. б. финанслау.	Эшкуарларга РФ һәм ТР Хөкүмәте тарафыннан гамәлгә ашырыла торған ярдәм чаралары турында Кече һәм урта эшкуарлыкка ярдәм итү системасы аша хәбәр ителә	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.8	Продукцияне сату базарларын киңәйтү мөмкинлекләре турында мәғлүмат бирү, шулай ук дәүләт һәм муниципаль сатып алуларга, электрон сәүдә мәйданчықларын да кертәп, төрле электрон ресурслар	Эшкуарларга гамәлдәге электрон сәүдә мәйданчықлары һәм продукцияне сату базарларын киңәйтүнең башка мөмкинлекләре турында мәғлүмат житкерелә	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
	ярдәмендә керү мөмкинлеген тәэмин итү аша smb.tattis.ru һәм " Биржа мәйданчыгы»				
3.9	Эшмәкәрләргә гамәлдәге консультация бирү системасы, шул исәптән ярдәм үзәкләре, ресурс үзәкләре турында мәғлүмат бирү.	Консультация ярдәме күрсәтүнең гамәлдәге системасы турында мәғлүмат эшқуарларга житкерелә, шулай ук ачык рәвештә урнаштырылган һәм актуаль хәлдә тотыла	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.10	Яшь эшқуарларны, актив яшьләрне укытуға, шулай ук гамәлдәге бизнесны үстерүгә һәм аларның нәтижелелеген арттыруға юнәлдерелгән бушлай белем бирү ресурстары системасы турында мәғлүмат бирү	Бушлай белем бирү ресурстарының гамәлдәге системасы турында мәғлүмат бирү үткәрелә. Мәғлүмат ачык рәвештә урнаштырылган һәм актуаль хәлдә тотыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
3.11	Социаль юнәлешле кече һәм урта эшқуарлык субъектларына дәүләт ярдәменә гамәлдәге чаралары турында мәғлүмат бирү.	Дәүләт ярдәменә гамәлдәге чаралары турында мәғлүмат бирү үткәрелә. Социаль хезмәтләр белән тәэмин итүчеләр реестрына керүгә ярдәм күрсәтелә. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының ММИ Территориаль программаларын тормышка ашыруда катнашуына ярдәм күрсәтелә.	“Муниципаль учреждениеләргә хезмәт күрсәтү үзәге» МБУ; «Мәдәният үсеше үзәге»МБУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
<b>4. Эшмәкәрнең уңай имиджын һәм эшқуарлық турында уңай жәмәгәтьчелек фикерен формалаштыру</b>					
4.1	Жирле массакүләм мәғлүмат чаралары аша эшмәкәрлекне актив пропагандалау, эшмәкәрлекне популярлаштыру, яшьләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә нигезләренә өйрәтү, кече эшмәкәрлек субъектларының уңай тәҗрибәсе турында мәғлүмат бирү юлы белән оештырылды	Территориядә кече һәм урта эшмәкәрлекне стимуллаштыру, яшьләрне эшқуарлық структураларына жәлеп итү. Ел саен 4 мәғлүмати мәкалә, эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыру, үзмәшгульлекне популярлаштыруға юнәлдерелгән тапшырулар әзерләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәғариф бүлегенә; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегенә; Массакүләм мәғлүмат чаралары (киләшү буенча).	2024-2028	Ағымдагы финанслау
4.2	Эшмәкәрнең уңай имиджын булдыру: - массакүләм мәғлүмат чаралары аша; - «Ел эшқуары " конкурсына йомгак ясау»	Эшмәкәр имиджын арттыру. Жәмәгәтьчелекнең үзмәшгульлек формасы буларак эшмәкәрлек белән кызыксынуын арттыру. Халыкның эшлекле активлығын стимуллаштыру. Ел саен районның уңышлы эшмәкәрләре турында 4 статьядан да ким булмаган мәғлүматлар әзерләнде.	Эшмәкәр имиджын арттыру. Жәмәгәтьчелекнең үзмәшгульлек формасы буларак эшмәкәрлек белән кызыксынуын арттыру. Халыкның эшлекле активлығын стимуллаштыру. Ел саен районның уңышлы эшмәкәрләре турында 4 статьядан да ким булмаган мәғлүматлар әзерләнде.	2024-2028	Ағымдагы финанслау



Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
4.3	Нурлат муниципаль районының иң яхшы кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеге тәҗрибәсе турында мәғлүмати материаллар әзерләү.	Уңышлы эшләүче кече эшмәкәрлек субъектлары тәҗрибәсен тарату; кече эшмәкәрлекнең уңай имиджын формалаштыру. Ел саен Нурлат муниципаль районының иң яхшы кече эшмәкәрлек субъектлары эшчәнлеге тәҗрибәсе турында 4 статьядан да ким булмаган мәғлүматлар әзерләнә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча); Массакуләм мәғлүмат чаралары (киләшү буенча).	2024-2028	Агымдагы финанслау
4.4	Кече һәм урта эшкуарлык субъектларының күргәзмә-ярминкә эшчәнлеген, жирле товар житештерүчеләр продукциясен үстерү.	Кече һәм урта эшкуарлык субъектлары житештергән продукция, товарлар, эшләр һәм хезмәтләр турында мәғлүмат бирү алып барыла. Күргәзмә-ярминкә чаралары үткәрелә. Эшлекле элементларне үстерүгә ярдәм күрсәтелде. Гражданнарның эшмәкәрлек белән кызыксынуы арта.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча);	2024-2028	Агымдагы финанслау
4.5	Социаль эшкуарлыкны үстерү (гражданнарның аерым категорияләре)	Бала, инвалидларны, пенсионерларны карау буенча ялда булган эшсез гражданнарны, хатын-кызларны һөнәри әзерләү, яңадан әзерләү һәм аларның квалификациясен күтәрү оештырылды	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» (киләшү буенча) ДКУ; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
4.6	Яшьләр арасында эшмәкәрлек эшчәнлеге нигезләре буенча район конкурсын, «Иң яхшы бизнес-план» һәм «Иң яхшы бизнес-идея» конкурсын оештыру һәм үткәрү	Ел саен яшьләр арасында «Иң яхшы бизнес-план» һәм «Иң яхшы бизнес-идея» район конкурслары үткәрелә	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
4.7	Өлкән сыйныф укучылары һәм техникум укучылары өчен уен һәм тренинг чаралары үткәрү, эшмәкәрлек буенча олимпиадалар, эшмәкәрлек өлкәсендә белем бирү курслары үткәрү юлы белән яшьләр арасында эшкуарлык эшчәнлеген популярлаштыру	Ел саен яшьләр арасында эшмәкәрлек эшчәнлеген популярлаштыруга юнәлдерелгән чаралар үткәрелә, Эшкуарлык өлкәсендә белем бирү курслары оештырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
4.8	Яшь кешеләрне эшмәкәрлек эшчәнлегенә жәлеп итү. эшкуарлыкка дәүләт тарафыннан яшьләр эшкуарлыгына ярдәм итү программалары турында агитация материалларын тарату юлы белән.	Эшкуарлык эшчәнлеген һәм үзмәшгульлекне популярлаштыруга юнәлдерелгән мәгълүмат барлык уку йортларында да актуаль хәлдә урнаштырылган һәм хуплана.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
4.9	Уңышлы эшмәкәрләр, бизнес һәм хакимият вәкилләре катнашында өлкән сыйныф укучылары, техникум укучылары, яшьләр белән мәғлүмати конференцияләр, түгәрәк өстәлләр үткәрү	Мәғлүмати конференцияләр, өлкән сыйныф укучылары, техникум укучылары, яшьләр белән түгәрәк өстәлләр үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының мәгариф бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының яшьләр эшләре һәм спорт бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
<b>5. Кече эшмәкәрлек өчен квалификацияле кадрлар әзерләү</b>					
5.1	Законнар үзгәртүгә бәйлә рәвештә кече эшмәкәрлек мәсьәләләре буенча гамәли семинарлар үткәрү	Сәүдә, көнкүреш һәм башка хезмәтләр күрсәткәндә хокук бозуларны булдырмау максатларында кече эшмәкәрлек субъектларына законнардагы үзгәрешләр турында мәғлүмат бирү. Практик семинарлар үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча)	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре цикләрендә

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
5.2	Эшқуарларға персоналны укытуда ярдәм күрсәтү	Нурлат муниципаль районында Хезмәт, халықны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау үзәге аша кече эшмәкәрлек субъектлары өчен кирәкле һөнәрләр буенча укыту өчен юнәлеш.	«Нурлат шәһәре халықны эш белән тәмин итү үзәге» (киләшү буенча) ДКУ;	2024-2028	Район бюджеты расланган бюджет ассигнованиеләре чикләрендә
5.3	Эшқуарларға социаль-хезмәт мөнәсәбәтләре, хезмәтне саклау мәсьәләләре буенча методик һәм гамәли ярдәм күрсәтү	Хезмәт законнары өлкәсендә эшмәкәрлек структураларының белем дәрәжәсен күтәрү Эшмәкәрләр мөрәжәгатъләре буенча кирәкле ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегә; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының юридик бүлегә; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); «Нурлат шәһәре халықны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2024-2028	Агымдагы финанслау
5.4	Кече һәм урта эшқуарлык субъектларының башка районнарға һәм регионнарға тәҗрибә уртақлашу буенча чыгуларын оештыру	Житештерүнең алдынгы технологияләрен практикада куллану өчен өйрәнү. Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына чыгу оештырылды.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлегә; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
5.5	Кече эшмәкәрлекне һәм авыл кооперациясен үстерү буенча ресурс үзәге функцияләре булган бизнес-үзәк булдыру	Бизнес-инкубацияләү, эшкуарларны онлайн-уқыту, кече эшкуарлык субъектларын һәм авыл кооперациясен теркәү, ярдәм программаларында катнашу мәсьәләләре буенча консультацияләр бирү өчен шартлар тудырылган. Хокукий, салым һәм башка мәсьәләләр буенча консультацияләр алу һәм эшкуарлар арасында тәҗрибә алмашу өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге;  Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча);	2024-2028	Финанслау булганда
5.6	Эштән азат ителү куркынычы янаган хезмәткәрләрнең алдан һөнәри уқытуны һәм стажировкаларын оештыру ихтыяҗы зур булган белгечлекләр һәм үзмәшгульлекне оештыру	Эштән азат ителү куркынычы янаган хезмәткәрләрнең алдан һөнәри уқытуны һәм стажировкаларын оештыру ихтыяҗ зур булган белгечлекләр һәм үзмәшгульлекне оештыру буенча	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2024-2028	Агымдагы финанслау

**6. Эшмәкәрлек инициативасына, шул исәптән эшсез гражданның да ярдәм итү һәм кызыксындыру. Кече эшмәкәрлек субъектлары арасында хакимият органнары белән партнерлык мөнәсәбәтләрен урнаштыруга ярдәм итү**

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
6.1	Эшмәкәрлек эшчәнлеге субъектларының уку йортлары һәм халыкны эш белән тәмин итү үзәге белән инициативалы яшьләрне үз бизнесларын (шул исәптән үзмәшгульлек тә) оештыруга жәлеп итү мөмкинлеге турында мәғлүмат бирү максатында үзара хезмәтгәшлеген оештыру	Яшьләрнең эшмәкәрлек эшчәнлеген оештыруга һәм стимуллаштыруга һәм гражданның эш белән тәмин итүгә юнәлдерелгән үзара хезмәтгәшлек тәртібе эшләнде.	«Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2024-2028	Агымдагы финанслау
6.2	Эшсез гражданның эшмәкәрлек теркәү юлы белән үзмәшгульлекне оештыруда булышлык күрсәтү. Һөнәри керем салымының өстенлекләре турында мәғлүмат бирү.	Үзмәшгульлекне арттыруга, эшмәкәрлекне үстерүгә юнәлдерелгән аңлату эшләре алып барыла.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеген «Нурлат шәһәре халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ (киләшү буенча)	2024-2028	Агымдагы финанслау
6.3	Эшқуарлык эшчәнлеге нигезләре, белем бирү курслары оештыру буенча инициативалы яшьләр һәм эшқуарлар белән индивидуаль консультацияләр үткәрү	Шәхси консультацияләр үткәрелә, бизнесны алып бару нигезләре, Эшқуарлыкка ярдәм чаралары турында мәғлүмат бирүне арттыру максатларында..	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеген; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (киләшү буенча); Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
6.4	Эшқуарлық эшчәнлегенә ярдәм итү мәсьәләләре буенча килешенгән ысулларны хакимият органнары һәм эшқуарлық эшчәнлеге субъектлары тарафыннан эшләү максатларында Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр Советы эшчәнлеген оештыру	Эшқуарлық субъектларының хоқуқларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклау, административ киртәләрне киметү, кече эшқуарлық субъектлары хәленә йогынты ясый торған норматив-хоқуқый актлар әзерләгәндә үзара хезмәтгәшлекне оештыру. Утырышлар квартал саен үткәрелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районы эшмәкәрләр советы (килешү буенча).	2024-2028	Агымдагы финанслау
6.5	Кече һәм урта эшқуарлық субъектлары продукциясен алга этәрү буенча күргәзмәләр, ярминкәләр, акцияләр үткәрү	Продукцияне сату базарларын киңәйтү өчен шартлар тудырылған. Нурлат шәһәрендә ярминкәләр үткәрелә. Казан шәһәре һәм башка шәһәрләрдәге ярминкәләрдә һәм күргәзмәләрдә катнашуда ярдәм күрсәтелә.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
<b>7. Нурлат муниципаль районының инвестицияләр жәлеп итүчәнлеген арттыру.</b>					
7.1	Муниципаль берәмлекнең инвестицион паспортын эшләү һәм бастырып чыгару	Инвестицион паспорт эшләнде һәм бастырып чыгарылды, инвесторларны жәлеп итү өчен шартлар тудырылган.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.2	Эшмәкәрләр белән бергә клиентны үстерү карталарын эшләү, кулланучы өчен ахыргы продукция житештерүгә чыгу белән	Эшқуарлар белән берлектә житештерелә торган продукция төрләрәнә һәм күләмнәрәнә анализ ясалды, житештерелә торган продукцияне эшкәртү һәм азык-төлек продуктлары һәм ахыр куллану товарлары житештерү эшчәнлегенең перспектив юнәлешләре билгеләнде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.3	Потенциаль инвесторлар өчен районда булган ресурсларны исәпкә алып кече һәм урта эшқуарлык үсешенең перспектив юнәлешләре турында мәгълүмат эзерләү	Потенциаль инвесторлар өчен мәгълүмат эзерләнгән, инвесторларны мәгълүматлаштыру һәм жәлеп итү буенча эш алып барыла.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.4	Инвестицияләрне жәлеп итүгә ярдәм итүче потенциал инвесторлар өчен презентацион очрашулар оештыру һәм үткәрү	Ел саен потенциал инвесторлар белән кимендә 4 очрашу уздырылды, районның инвестицион потенциалы һәм эшқуарлыкны үстерүнең перспектив юнәлешләре тәкъдир ителде.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау



Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
7.5	Район Башкарма комитеты делегациясенәң халықара, регионара, муниципальара бизнес-миссияләрдә, күргәзмәләрдә, ярминкәләрдә һәм башка чараларда катнашуы	Ел саен күчмә чараларда районның инвестицион потенциалы, район эшқуарлары тарафыннан җитештерелә торған продукция презентациясе белән катнаша.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты; Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.6	Нурлат муниципаль районының инвестицион потенциалы турында күргәзмә стендын әзерләү	Күргәзмә стенды әзерләнде, районның инвестицион потенциалы, районда җитештерелә торған ресурслар һәм продукция презентациясе белән.	Нурлат муниципаль районы башкарма комитеты Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2023	Агымдагы финанслау
7.7.	Кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларының халықара, төбәқара, муниципальара бизнес-миссияләрдә, күргәзмәләрдә, ярминкәләрдә һәм башка чараларда катнашуын оештыру	Кече һәм урта эшмәкәрлекне үстерүгә ярдәм итү буенча республика структуралары белән берлектә ел саен 6 чарада катнашуда ярдәм күрсәтелде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Кече һәм урта эшқуарлыкны үстерүгә ярдәм күрсәтүнең республика структуралары; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча).	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.8	Потенциаль инвесторлар өчен презентация һәм башка чаралар оештыруда кече һәм урта эшмәкәрлек субъектларына булышлык күрсәтү.	Потенциаль инвесторларны җәлеп итеп, презентация чараларын әзерләүдә кече эшмәкәрлек субъектларына ярдәм күрсәтелде	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганаclarы
7.9	Шәһәр инфраструктурасын үстерү, жәмәгать кинлекләрен, коммуналь, транспорт инфраструктурасын үстерү, спорт, тамаша, спорт, ял итү учреждениеләрен төзү, транспорт һәм туристлык инфраструктурасын үстерү һәм башка объектлар.	Шәһәр инфраструктурасын үстерү гамәлгә ашырыла, шул исәптән: - К. Маркс урамын реконструкцияләү; - энергия сервисы контракты кысаларында Нурлат шәһәренен урам яктырткычларын реконструкцияләү; - «Спорт» паркы төзелеше; - юл челтәрен реконструкцияләү һәм ремонтлау; - торак фондын төзелеше һәм капитал ремонт; - федераль һәм республика программаларын гамәлгә ашыру кысаларында башка объектлар төзү һәм реконструкцияләү Нурлат муниципаль районының инвестицион жәлеп итүчәнлеге; кулланучыларның канәгатьлек хисләре артты; кадрлар потенциалын саклап калу һәм үстерү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге; Нурлат шәһәре Башкарма комитеты.	2022 2023  2024-2028	Бюджет Российской Федерации Бюджет Республики Татарстан Бюджет района в пределах утвержденных бюджетных ассигнований Средства инвесторов

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижелелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
7.10	Файдаланылмый торган яки нәтижәсез файдаланыла торган мөлкәтне һәм шәхси милектә булган жир кишәрлекләрен эшлекле әйләнешкә кертү.	Милекчеләр белән мөлкәт һәм жир кишәрлекләрен эшлекле әйләнешкә кертү, милекче тарафыннан житештерү булдыру, мөлкәт сату, милекне арендага бирү сораулары буенча киңәшмә үткәреде.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге.	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.11	Житештерү инфраструктурасын һәм башка объектларны потенциал инвесторларны урнаштыру өчен житештерү инфраструктурасын үстерү, шул исәптән сәнәгать майданчықларын булдыру.	<p>Нурлат шәһәрндә сәнәгать майданчыгы төзелешен нигезләү эзерләнде, эскиз проекты эзерләнде.</p> <p>Проект документлары эзерләнде, төзелеш монтаж эшләре башкарылды (инвестицияләр булганда)</p> <p>Инвесторлар жәлеп ителде, жиһазлар кайтарылды, продукция житештерү башланды (инвестицияләр булганда)</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге</p> <p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының архитектура һәм шәһәр төзелеше бүлеге;</p>	<p>2024-2028</p> <p>2024-2028 еллар Инвестицияләр булганда</p> <p>2020-2023 еллар Инвестицияләр булганда</p>	<p>Агымдагы финанслау</p> <p>Татарстан Республикасы Бюджеты Инвесторлар акчалары Инвесторлар акчалары</p>
7.12	Авыл хужалыгы продукциясен эшкәртү өчен житештерү инфраструктурасын үстерү, шулай ук авылда кече эшқуарлык продукциясе күпләп-вакляп сатуны оештыру	<p>Нурлат шәһәрндә муниципаль Агропаркны проектлау һәм төзү эшләре башкарылды.</p> <p>Саклау, эшкәртү, житештерү, эзер продукцияне төрү, шулай ук күпләп-вакляп сату оештырылган. (инвестицияләр булганда)</p>	<p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының төзелеш һәм инфраструктура үсеше бүлеге;</p> <p>Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге;</p> <p>Нурлат муниципаль районының авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе</p>	<p>2024-2028 еллар Инвестицияләр булганда</p> <p>2024-2028 еллар Инвестицияләр булганда</p>	<p>Татарстан Республикасы Бюджеты Инвесторлар акчалары</p>

Тәрт ип саны	Чаралар исемлеге	Чараларны үтәүнең нәтижәлелеге	Программа чараларын башкаручы	Төп чараларны үтәү сроклары	Финанслау чыганақлары
7.13	Продукция житештерүчеләр һәм аны эшкәртүчеләр (ахыргы продукция житештерүчеләр) арасында кооперация өчен шартлар тудыру	Продукция житештерүчеләр һәм эшкәртүчеләр кооперациясенә, житештерү күләмен һәм эшкәртү жиһазларын оптималь эшләтүне тәэмин итү, шуның белән үзара икътисадыый файда тәэмин итү максатларында, эшлекле киңәшмәләр уздырылды	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге; Нурлат районы авыл хужалыгы һәм азык-төлек идарәсе; Кече һәм урта бизнес вәкилләре (киләшү буенча).	2024-2028	Агымдагы финанслау
7.14	Житештерелгән продукцияне сәүдә чөлтәрләренә күмәртәләп сату өчен шартлар тудыру.	Азык-төлек һәм эшкәртелгән авыл хужалыгы продукциясе сәүдә-логистика үзәген төзү өчен нигезләмә әзерләү. Проектны тормышка ашыру өчен потенциал инвестор эзләү.	Нурлат муниципаль районы Башкарма комитетының икътисад бүлеге	2024-2028	Агымдагы финанслау Инвесторлар акчалары